

Biz bazar iqtisadiyyatını vergi yolu ilə tənzimləməliyik.

Heydər ƏLİYEV

Vergilər

№ 26 (666) ■ 10 iyul 2013

www.vergiler.az

Qiyməti: 40 qəp.

Prezident İlham Əliyev respublikanın qərb bölgəsində səfərdə olmuşdur

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev respublikamızın qərb bölgəsinə səfərinə iyul ayının 5-də Tovuz rayonundan başlamışdır.

Dövlətimizin başçısı əvvəlcə Tovuz şəhərinin mərkəzindəki Heydər Əliyev parkında xalqımızın ümummilli liderinin abidəsi önünə gül dəstəsi qoymuşdur. Ölkə Prezidenti Heydər Əliyev parkında görülmüş abadlıq-quruculuq işləri barədə ətraflı məlumat verilmiş, parkda sakinlərin və qonaqların istirahəti üçün hər cür şəraitin yaradıldığı bildirilmişdir.

Prezident İlham Əliyev Tovuz rayonuna səfəri çərçivəsində Qovlar şəhər mədəniyyət və istirahət parkının yenidənqurmadan sonrakı vəziyyəti ilə tanış olmuşdur. Parkda yeni layihə əsasında inşa edilmiş fəvvarə istirahət məkanına əlavə gözəllik verir. Burada Böyük Vətən müharibəsi iştirakçılarının xatirəsini əbədiləşdirən memorial kompleks daha uyğun yerdə bərpa edilərək ətrafı abadlaşdırılmışdır. İşıqlandırma və suvarma sistemlərinin yenidən qurulduğu parkda qazonlar salınmış, dekorativ ağac və gül kolları əkilməmişdir.

Prezident İlham Əliyev Tovuzda Hemodializ Mərkəzinin açılışında da iştirak etmişdir. Bildirilmişdir ki, Hemodializ Mərkəzinin inşaat işləri müasir texnologiyalar və qabaqcıl təcrübələr əsasında həyata keçirilmişdir. Mərkəzdə qəbul, hemodializ və diaqnostika şöbələri fəaliyyət göstərir. Burada müasir tipli 20 hemodializ aparatı quraşdırılmışdır. Qərb bölgəsində böyrək çatışmazlığından əziyyət çəkən xəstələr Hemodializ Mərkəzinin xidmətindən istifadə edə biləcəklər. Yeni Mərkəzin fəaliyyətə başlamasından sonra bu bölgədə olan xroniki böyrək çatışmazlığından əziyyət çəkən xəstələrin hemodializ seansları qəbul etmək üçün respublikanın digər regionlarına və Bakıya getmələri nə ehtiyac olmayacaqdır.

Həmin gün Prezident İlham Əliyev Tovuz şəhərinin su təchizatı və kanalizasiya sisteminin yenidən qurulması layihəsi ilə də tanış olmuşdur. Dövlətimizin başçısına məlumat verilmişdir ki, Tovuz şəhərinin su təchizatının yenidən qurulması və kanalizasiya sisteminin yaradılması işləri 3 mərhələdə aparılmışdır. Prezident İlham Əliyev şəhərə çəkilmiş yeni su xəttinin açılışını bildiren diyməni işə salmışdır.

Iyulun 5-də Tovuz səfərinə başa çatdıran Prezident İlham Əliyev Qazax rayonuna gəlmişdir. Dövlətimizin başçısı əvvəlcə xalqımızın ümummilli lideri Heydər Əliyevin Qazax şəhərinin mərkəzində ucaldılmış abidəsi önünə gül dəstəsi qoymuşdur. Prezident İlham Əliyev abidənin ətrafında aparılan yenidənqurma işləri ilə tanış olmuş, elektromobilə parkın ərazisini gəzmişdir. Azərbaycan Prezidentinə məlumat verilmişdir ki, abidənin yerləşdiyi 4 hektarlıq parkın yenidən qurulmasına 2012-ci ildə başlanmış, ərazinin yarısında bərpa işləri həmin il başa çatdırılmışdır. Qalan iki

hektar sahə isə bu il abadlaşdırılmışdır. Burada sakinlərin istirahəti üçün bütün lazımı şərait yaradılmışdır.

Sonra Prezident İlham Əliyev Qazax sement zavodunun sement istehsalı xəttinin açılışında iştirak etmişdir. Dövlətimizin başçısına məlumat verilmişdir ki, gündəlik istehsal gücü 2500 ton klinker və ildə 1 milyon ton sement olan zavodun inşası iki mərhələdə aparılır. Birinci mərhələdə sement istehsalı xətti istifadəyə verilir. İkinci mərhələdə isə klinker istehsalı xəttinin tikinti-quraşdırma işlərinin başa çatdırılması nəzərdə tutulmuşdur.

Müəssisədə bir neçə markada sement istehsal olunacaqdır. Gündəlik istehsal gücü 2500 ton klinker təşkil edəcək istehsal xətti üçün dağ-mədən, nəqliyyat və digər infrastrukturlarda çalışacaq 700 işçinin cəlb olunması nəzərdə tutulmuşdur. İşçilərin əksəriyyəti Qazax rayonunun və yaxın bölgələrin sakinləri təşkil edir. Müəssisə ilə tanışlıqdan sonra Prezident İlham Əliyev zavodun kollektivi və rayon ictimaiyyətinin nümayəndələri ilə görüşərək çıxış etmişdir.

Sonra Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Qazax-Quşçu Ayrım avtomobil yolunun inşası başa çatmış 15 kilometrlik hissəsinin açılışında iştirak etmişdir. Dövlətimizin başçısı yolun texniki göstəricilərini əks etdirən stendə baxmışdır. Bildirilmişdir ki, ümumi uzunluğu 27 kilometr olacaq bu yol öz başlanğıcını Bakı-Gürçüstən dövlət sərhədi magistralının 469-cu kilometrliyindən götürür. Yol rayonun 26 min əhalisinin yaşadığı 15 kəndini - Çaylı, Kommuna, Ürkəmzli, Dəmirçilər, Daş Salahlı, Alput, Aşağı Əskipara, Bağanis Ayrım, Yuxarı Əskipara və digər yaşayış məntəqələrindən keçir. İnşasına bu ilin mayında başlanmış və Azərbaycan Respublikası Prezidentinin ehtiyat fondundan ayrılmış 6,9 milyon manat vəsait hesabına tikilmiş yolun 15 ki-

lometri istismara hazırdır. Yolun qalan 12 kilometrlik hissəsi isə bu ilin sentyabrında istifadəyə verilməkdədir.

Prezident İlham Əliyev Qazaxda Uşaq Oyləncə Mərkəzinin açılışında da iştirak etmişdir. Məlumat verilmişdir ki, uşaqların keyfiyyətli təhsil və dünya standartlarına cavab verən tibbi xidmətlərlə təmin edilməsi, qayğı ilə əhatə olunması, onlar üçün zəruri şəraitin yaradılması, böyüməkdə olan nəslin layiqli vətəndaş kimi formalaşması Azərbaycan dövlət - uşaq siyasətinin başlıca prinsiplərindəndir.

Ölkə başçısı Yeni Azərbaycan Partiyası Qazax rayon təşkilatının yeni inzibati binasının açılışında iştirak etmiş, burada yaradılmış şəraitlə tanış olmuşdur. Məlumat verilmişdir ki, Yeni Azərbaycan Partiyasının rayon təşkilatının yeni inzibati binası da memarlıq üslubu və əməkdaşların səmərəli fəaliyyəti üçün yaradılmış şərait ilə seçilir. Burada müxtəlif tədbirlərin keçirilməsi üçün nəzərdə tutulan 65 yerlik akt zalı, iş otaqları vardır. Binanın ikinci mərtəbəsində isə məşvərət otağı, 20 yerlik konfrans zalı, istirahət və kompüter otaqları, arxiv yerləşir. Daxili sahəsi 378 kvadratmetr olan iki mərtəbəli binanın həyətində abadlaşdırılmışdır.

Prezident İlham Əliyev Qazaxda Ədəbiyyat Muzeyinin açılışında da iştirak etmişdir. Dövlətimizin başçısı əvvəlcə muzeyin yerləşdiyi Fəxri Qazaxlılar Parkında yaradılmış şəraitlə tanış olmuşdur. Bildirilmişdir ki, parkın yenidən qurulmasına bu ilin yanvarında başlanmışdır. Üç hektar sahəni əhatə edən parkın ərazisində abadlıq-quruculuq işləri görülmüş, şəlalə, dörd fəvvarə yaradılmış, əyləncə qurğuları quraşdırılmışdır. Parkda Qazaxdan olan 12 Milli Qəhrəmanın və tanınmış yazıçının büstləri ucaldılmışdır. Sonra Prezident İlham Əliyev Ədəbiyyat Muzeyinin rəmzi açılışını bildiren lenti kəşmişdir.

Prezident İlham Əliyev ölkə-

mizin qərb bölgəsinə səfəri çərçivəsində iyulun 5-də Qaxaxdan Ağstafa rayonuna gəlmişdir. Dövlətimizin başçısı Ağstafada açıq sömə altında salınan Tarixi və Müasir Abidələr Parkı ilə də tanış olmuşdur. Məlumat verilmişdir ki, parkda bu gün öz inkişaf dövrünü yaşayan Azərbaycanın coğrafi mövqeyi, tarixi abidələri sərgilənir. Məqsəd mədəniyyətimizi və tarixi abidələrimizi təbliğ etməklə yanaşı, Ağstafa şəhərinin simasına yeni memarlıq elementlərini daxil etməkdir.

Bildirilmişdir ki, parkın tikintisinə 2012-ci ilin noyabrında başlanmışdır. Ağstafa şəhərinin mərkəzində yerləşən parkın ərazisi 2,5 hektardır. Azərbaycanın ayrı-ayrı bölgələrində olan və xalqımızın tarixi keçmişini yaşadan tikililər, abidələr, saray və qala divarları, müqəddəs ziyarətçılara aid türbə və məscidlər, müasir dövrə aid arxitektura nümunələri yüksək peşəkarlıqla yaradılmışdır. Böyük və Kiçik Qafqaz sıra dağlarının, Bakının, Naxçıvanın, Qarabağın və digər bölgələrin qədim və müasir tikililərinin kiçik maketləri xüsusi məharətlə hazırlanmışdır.

Prezidenti İlham Əliyev həmin gün Ağstafa şəhərinin su təchizatı və kanalizasiya sistemlərinin yenidənqurmadan sonra istifadəyə verilməsi mərasimində iştirak etmişdir. Rayon ictimaiyyətinin nümayəndələri dövlətimizin başçısına hərərətlə qarşılıqlıdır. İctimaiyyətin nümayəndələri ilə görüşən Prezident İlham Əliyev demişdir: «Biz bu gözəl layihənin istismara verilməsini qeyd edirik. Çox şadam ki, nəhayət, Ağstafanın su problemi həllini tapır. Doğrudan da çox böyük tarixi hadisədir. Çünki bilirəm ki, uzun illər su problemi insanlara əziyyət verirdi. Nəhayət, bu layihə də artıq başa çatır. Bundan sonra su ilə problem olmamalıdır. Çünki içməli su hər bir insan üçün çox əhəmiyyətlidir. İnsanların sağlamlığı üçün təmiz içməli su xüsusi əhəmiyyət daşıyır».

rasmi xronika

Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münafiqəsi müzakirə edilmişdir

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev iyulun 8-də ATƏT-in fəaliyyətdə olan sədri, Ukraynanın xarici işlər naziri Leonid Kojaranı qəbul etmişdir.

Görüşdə Azərbaycan ilə ATƏT arasında əməkdaşlığın gələcək inkişafı, Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münafiqəsinin həlli ilə bağlı danışıqlar prosesinin hazırkı vəziyyəti və perspektivləri ətrafında fikir mübadiləsi aparılmışdır. Söhbət zamanı, həmçinin, Azərbaycanla Ukrayna arasında münafiqətlərin ikitərəfli və beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində uğurla inkişafından məmnunluq ifadə olunmuşdur.

İkitərəfli münafiqətlər inkişaf edir

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev iyulun 8-də Kolumbiya Respublikasının xarici işlər naziri xanım Maria Anxela Olqin Kueyarın başçılıq etdiyi nümayəndə heyətini qəbul etmişdir.

Görüşdə Azərbaycan ilə Kolumbiya arasında ikitərəfli münafiqətlərin inkişafından məmnunluq ifadə olunmuş, bu münafiqətlərin siyasi, iqtisadi, mədəni, beynəlxalq əməkdaşlıq və digər sahələrdə genişləndirilməsi üçün yaxşı imkanların olduğu bildirilmişdir. Söhbət zamanı əlaqələrimizin inkişaf etdirilməsində qarşılıqlı marağın olduğu qeyd edilmiş, əməkdaşlığımızın möhkəmləndirilməsində müxtəlif səviyyəli səfərlərin önəmi vurğulanaraq xanım Maria Anxela Olqin Kueyarın Azərbaycana səfərinin bu münafiqətlərin daha da genişləndirilməsi işinə xidmət edəcəyinə əminlik ifadə olunmuşdur.

Görüşdə Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münafiqəsinin nizama salınması ilə bağlı məsələlər ətrafında da fikir mübadiləsi aparılmışdır.

Əməkdaşlıq yüksək səviyyədədir

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev iyulun 7-də Əfqanıstanın daxili işlər naziri Qulam Mustafa Patangı qəbul etmişdir. Qonaq Əfqanıstan Prezidenti Həmid Kərzainin salamlarını dövlətimizin başçısına çatdırmışdır.

Görüşdə Azərbaycan ilə Əfqanıstan arasında ikitərəfli münafiqətlərin yüksək səviyyədə olduğu bildirilmiş, ölkələrimizin müxtəlif sahələrdə yaxşı əməkdaşlıq etdiyi vurğulanmışdır. Bu əməkdaşlığın daxili işlər orqanları arasında da inkişaf etdirilməsi üçün geniş imkanların olduğu diqqətə çatdırılmışdır. Nazir Qulam Mustafa Patangın Azərbaycana səfəri zamanı bu sahədə əməkdaşlığın genişləndirilməsi ilə bağlı məsələlərin müzakirə ediləcəyinə və yaxşı nəticələrin əldə olunacağına əminlik ifadə edilmişdir.

Dövlətimizin başçısı Prezident Həmid Kərzainin salamlarına görə minnətdarlığını bildirmiş, onun da salamlarını Əfqanıstan dövlətinin başçısına çatdırmağı xahiş etmişdir.

Azərbaycan ABŞ-in etibarlı tərəfdaşdır

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev iyulun 4-də ABŞ senatoru, Silahlı Qüvvələr üzrə komitənin üzvü Rocer Uikerin başçılıq etdiyi nümayəndə heyətini qəbul etmişdir.

Görüşdə Azərbaycan ilə Amerika Birləşmiş Ştatları arasında ikitərəfli münafiqətlərin müxtəlif sahələrdə uğurla inkişaf etdiyi vurğulanmış, əməkdaşlığımızın genişləndirilməsində müxtəlif səviyyəli qarşılıqlı səfərlərin önəmi qeyd olunmuşdur. ABŞ senatorunun başçılıq etdiyi nümayəndə heyətinin Azərbaycana səfərinin uğurla inkişaf edən əlaqələrimizin daha da möhkəmləndirilməsi işinə xidmət edəcəyinə əminlik ifadə olunmuşdur. Söhbət zamanı Azərbaycan ilə Amerika Birləşmiş Ştatları arasında ikitərəfli əlaqələrin müxtəlif sahələrdə daha da inkişaf etdirilməsinə dair məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparılmışdır.

Parlamentlərarası əlaqələr genişlənir

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev iyulun 5-də Xorvatiya Respublikası parlamentinin sədri İosip Lekunun başçılıq etdiyi nümayəndə heyətini qəbul etmişdir.

Görüşdə ölkələrimiz arasında ikitərəfli münafiqətlərin uğurla inkişaf etdiyi vurğulanmış, Xorvatiyanın Avropa İttifaqına üzv qəbul olunmasından məmnunluq ifadə edilmişdir. Ölkələrimizin bundan sonra həm ikitərəfli, həm də Azərbaycan-Avropa İttifaqı çərçivəsində fəal əməkdaşlıq edəcəyi əminliklə qeyd olunmuşdur. Xorvatiya Respublikası parlamentinin sədri İosip Lekunun Azərbaycana səfərinin ölkələrimiz arasında ikitərəfli münafiqətlərin müxtəlif istiqamətlərdə, o cümlədən parlamentlərarası əməkdaşlıq sahəsində daha da genişləndirilməsi işinə xidmət edəcəyi bildirilmişdir.

2 Vergilər Nazirliyi IOTA-nın İcraiyə Şurasına üzv seçilmişdir

3 Azərbaycanda vergi şərtləri asanlaşdırılır

5 Texnopark modelinin yeni forması - aqroparklar

5 Vergi sisteminin davamlı uğurlarına təminat yaranan mükəmməl strategiya

Azərbaycanda vergi şərtləri asanlaşdırılır

Tətbiq edilən vergi güzəştləri qeyri-neft sektorunun inkişafına əlverişli şərait yaradır

Son vaxtlar dünyada baş verən maliyyə böhranı ilə əlaqədar əksər ölkələrdə vergi dərəcələri artırıldı, vergi şərtləri ağırlaşdırıldı. Azərbaycan isə düzgün qurulmuş iqtisadi siyasət nəticəsində dünya maliyyə böhranının fəsadlarından, demək olar ki, heç bir zərər görmədi. Əksinə, ötən illər ərzində ölkə iqtisadiyyatı daha da böyüdü, əhalinin sosial vəziyyəti yaxşılaşdı. Əksər ölkələrdə vergi şərtləri ağırlaşdırıldığı halda, Azərbaycan-da bu prosesin əksi baş verdi. Hökumət sahibkarlıq fəaliyyətinin genişləndirilməsi, əhalinin rifahının yaxşılaşdırılması üçün mühüm vergi güzəştləri tətbiq etdi.

Vergi güzəştləri sosial məqsəd daşıyır

Son illər vergi qanunvericiliyində edilmiş dəyişikliklərdə vergi güzəştləri iki əsas istiqaməti özündə əks etdirir. İlk növbədə, vergi güzəştləri sosial məqsəd daşıyaraq vergi ödəyicilərinin maddi vəziyyətinin yüksəldilməsinə yönəldilmişdir. Digər vergi güzəştləri isə stimullaşdırıcı xarakter daşıyaraq müəyyən sahələrin inkişafını sürətləndirmək üçün tətbiq edilmişdir.

Vergi qanunvericiliyində edilmiş son dəyişikliklərdə xüsusi diqqət çəkən məsələlərdən biri fiziki şəxslərin gəlir vergisi ilə bağlıdır. Bu dəyişikliklərə əsasən, fiziki şəxslərin gəlir vergisinin maksimal dərəcəsi 30%-dən 25%-ə endirilmiş, aylıq və illik gəlirlərin

14% dərəcə ilə vergiyə cəlb edilən məbləğləri müvafiq olaraq 2000 manatdan 2500 manatadək və 24000 manatdan 30000 manata qədər qaldırılmışdır. Əllillərin, məcburi köçkün və qaçqınların, əhalinin güzəşt hüququ olan digər kateqoriyalarının maddi vəziyyətinin yaxşılaşdırılması məqsədilə onların aylıq gəlirlərinin vergidən azad olunan məbləğləri iki dəfəyədək artırılmışdır.

I-II qrup müharibə əlillərinə maddi vəziyyətinin yaxşılaşdırılması məqsədilə aylıq gəlirlərinin vergi tutulan məbləğinin 400 manat məbləğində azaldılması nəzərdə tutulan güzəşt hüququ bütün qruplardan olan müharibə əlillərinə şamil edilmişdir. Muzdlu işlə əlaqədar aylıq gəliri 200 manatadək, illik gəliri 2400 manatadək olan şəxslərə verilən güzəştin məbləği də artırılmışdır. Bu güzəştin müəyyən edilməsində istifadə olunan «minimum əməkhaqqı» məbləği (93,5 manat) «əmək qabiliyyətli əhali üçün ölkə üzrə yaşayış minimumu» məbləği (125 manat) ilə əvəz olunmuşdur.

Vergi Məcəlləsində texnoparklarla bağlı edilmiş son əlavə və dəyişikliklər iqtisadiyyatın inkişafına çox böyük təsir göstərəcək

Fiziki şəxslərin gəlir vergisində edilmiş dəyişikliklər vətəndaşların gəlirlərinin böyük bir hissəsinin onların sərəncamında qalmasına şərait yaratmaqla yanaşı, əməkdaşların leqallaşdırılması istiqamətində aparılan iqtisadi təşviqatların tərkib hissəsi hesab olunur. Vergilər Nazirliyinin mütəxəssis-

lərinin hesablamalarına görə, tətbiq edilən bu vergi güzəştləri və imtiyazlar nəticəsində təkcə 2013-cü ildə əlavə olaraq 47 milyon manatdan artıq vəsaitin vergi ödəyicilərinin və vətəndaşların sərəncamında qalacağı gözlənilir.

Vergi güzəştləri sənayenin inkişafına münbit şərait yaradacaq

Yaxın illərdə Azərbaycan hökumətinin qarşısında duran əsas məsələlərdən biri də iqtisadiyyatın neftdən asılılığını aradan qaldırmaq və iqtisadi artımı qeyri-neft sektorunun, o cümlədən onun aparıcı tərkib hissəsi olan sənaye sektorunun hesabına təmin etməkdir. Sənayenin innovasiyalar əsasında inkişafının təmin olunması, texnoparkların sənayeləşmədə əsas strateji layihələr kimi yer alması «Azərbaycan - 2020: gələcəyə baxış» İnkişaf Konsepsiyasında da başlıca hədəflər sırasındadır. Odur ki, yaxın gələcəkdə dövlət investisiya siyasətinin əsas istiqamətlərini sənaye şəhəri infrastruktur-

Azərbaycan hökuməti orta və uzunmüddətli perspektivdə texnoparkların inkişafını stimullaşdırmağı vacib hesab edir. Məhz buna görə də vergi qanunvericiliyində sənaye və texnologiyalar parklarında çalışan fiziki və hüquqi şəxslərə, eləcə də parkların idarəedici təşkilat və operatorlarına gəlir, mənfəət, ƏDV, əmlak və torpaq vergiləri üzrə 7 illik vergi güzəştləri tətbiq ediləcək. Ekspertlərin fikrincə, Vergi Məcəlləsində texnoparklarla bağlı edilmiş son əlavə və dəyişikliklər iqtisadiyyatın inkişafına çox böyük təsir göstərəcək. Vergi güzəştlərinin texnoparklarda həyata keçirilən layihələrin miqyasının artmasına, bu sahəyə investorların cəlb olunmasına, yüksək texnologiyalar əsasında rəqabət qabiliyyətli sənaye məhsullarının istehsalına, yeni iş yerlərinin yaradılmasına böyük stimulaşdıracaq.

Ödənişli təhsilin ƏDV-dən azad olunması isə ölkənin ali məktəblərinə bir töhfə oldu. Vergi Məcəlləsinin ƏDV-dən azad edilməyə dair maddəsində edilmiş dəyişikliklərə əsasən, iştirak paylarının və səhmlərin satışı da ƏDV-dən azad olunmuşdur. Bunlar da təhsil sahəsinin və qiymətli kağızlar bazarının inkişafına öz müsbət təsirini göstərəcək. Ekspertlərin fikrincə, ƏDV istehlak vergisi olduğundan dövlət tərəfindən tənzimlənən qiymətlərdən başqa qiymətin formalaşmasına müdaxilə edilməsində onun bir-başla təsiri var.

Rəşad SADIQOV

E-xidmətlərin keyfiyyəti yüksəlir

«Azərbaycan Respublikasında rabitə və informasiya texnologiyalarının inkişafı üzrə 2010-2012-ci illər üzrə Dövlət Proqramı (Elektron Azərbaycan)», «Azərbaycan Respublikasında 2010-2011-ci illər

də «Elektron hökumət»in formalaşdırılması üzrə Fəaliyyət Proqramı» və «Dövlət orqanlarının elektron xidmətlər göstərilməsinin təşkili sahəsində bəzi tədbirlər haqqında» Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 23 may 2011-ci il tarixli fərmanı ilə «Elektron hökumət»in formalaşdırılması və elektron xidmətlərin tətbiqi istiqamətində işlərə təkan verilmişdir. «Elektron hökumət» müasir informasiya texnologiyalarından istifadə etməklə dövlət qurumları tərəfindən

ölkə ərazisində yaşayan bütün vətəndaşlara, hüquqi və fiziki şəxslərə, xarici ölkə vətəndaşlarına və vətəndaşlığı olmayan şəxslərə informasiya və e-xidmətlərin göstərilməsi şərait yaradan sistemdir.

2012-ci ildən isə «bir pəncərə» prinsipi ilə işləyən və dövlət orqanlarının göstərdiyi elektron xidmətlərin cəmləşdirildiyi vahid «Elektron hökumət» portalı istifadəyə verilib. Portal e-xidmətlərin göstərilməsi zamanı dövlət orqanlarının informasiya sistemləri arasında mübadiləni təmin etməyə imkan verir. Burada hər bir dövlət qurumu elektron xidmətlərini portal vasitəsilə «bir pəncərə» prinsipi əsasında istifadəçilərə təqdim edir, məlumatların keyfiyyətinə, tamlığına və düzgünlüyünə cavabdeh olur. Vətəndaş istənilən dövlət qurumuna müraciət edib ona aid lazımı məlumatı qanun çərçivəsində əldə edə bilər. Portal vasitəsilə dövlət idarəçiliyində keyfiyyətli elektron xidmətlərin göstərilməsi vətəndaşların həmin xidmətlərdən fəal istifadəsinə imkan yaradır.

«Elektron hökumət»dən istifadənin üç üsulu

«Elektron hökumət» portalına giriş üçün üç üsul var: «Elektron hökumət» sistemi tərəfindən vətəndaşa verilmiş kodla,

smartfon və planşetlər üçün mobil autentifikasiya sertifikatı ilə, Rabitə və İnformasiya Texnologiyaları Nazirliyi (RİTN) tərəfindən verilmiş elektron imza kartı vasitəsilə daxil olmaq. Vətəndaş kod-pa-

Ele xidmətlər də var ki...

Portaldə təqdim edilən bəzi xidmətlərdən istifadə etmək üçün qeydiyyatdan keçmək lazım gəlir. 12 dövlət qurumu - Dövlət Sosial Müdafiə Fondu, Daxili İşlər Nazirliyi, Vergilər Nazirliyi, Rabitə və İnformasiya Texnologiyaları Nazirliyi, Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi, Dövlət Gömrük Komitəsi, Ədliyyə Nazirliyi, Səhiyyə Nazirliyi, Dövlət Statistika Komitəsi, «Azərsu» ASC, Tələbə Qəbulu üzrə Dövlət Komissiyası, «Azərrenerji» ASC tərəfindən təqdim edilən bəzi xidmətlər «Elektron hökumət» portalında «qeydiyyatsız xidmətlər» adı altında təqdim edilir.

Qeydiyyatsız xidmətlər Dövlət Sosial Müdafiə Fondu tərəfindən sığortaedənin uçot nömrəsinin öyrənilməsi, RİTN tərəfindən küçə adına görə küçənin kodunun, poçt indekslərinin və müvafiq rayonun tapılması, AzDataCom internet xidmətinə qoşulmaq üçün sifariş, poçt indeksinə görə küçələrin axtarışı, rabitə və kommunal xidmət haqlarının internet vasitəsilə ödənilməsi, telefon nömrəsi üzrə axtarış e-xidmətləri, DSK tərəfindən statistik məlumatların (göstəricilərin) verilməsi, statistik məlumatların buraxılış təqviminin və mətbu məlumatların yayım təqviminin təqdim edilməsi, statistik nəşrlərin (kitabların) onlayn satışı xidməti, Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi tərəfindən məşğulluq orqanları vasitəsilə iş axtarış xidmətləri və s. xidmətlər daxildir.

Vergilər Nazirliyi tərəfindən isə beş elektron xidmət: hüquqi adın yoxlanılması, oxşar hüquqi adların axtarışı, vergi ödəyicisinin ətraflı axtarışı, VÖEN-ə görə ödəyicinin axtarılması, VÖEN-ə və ada görə ödəyicinin axtarılması «qeydiyyatsız xidmətlər» bölümündə yer alıb. Vətəndaşlar www.e-gov.az saytna daxil olaraq «qeydiyyatsız xidmətlər» bölümünü seçib həmin xidmətlərdən istifadə edə bilərlər. AYTƏN

Akif Musayev

Azərbaycan Respublikası
Vergilər Nazirliyinin
Vergi siyasəti və strateji araşdırmalar
Baş İdarəsinin rəisi

Rakurs

Vergi tənzimlənməsində vergi rejimlərinin rolu

Vergi siyasətinin həyata keçirilməsi sahəsində dövlətin qarşısında duran əsas vəzifələrdən biri vergilərin tənzimləyici və fiskal rolunun təmin edilməsidir. Buna nail olmaq üçün mükəmməl vergi qanunvericiliyi bazasının yaradılması, təkmil vergi inzibətçiliyinin qurulması və iqtisadiyyatın müəyyən sahələrinin tənzimlənməsində xüsusi vergi rejimlərinin tətbiqi əsas şərtlərdəndir.

Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsinə əsasən, xüsusi vergi rejimi dedikdə, müəyyən dövr ərzində vergilərin hesablanması və ödənilməsinin xüsusi qaydası nəzərdə tutulur.

Sahibkarlıq fəaliyyəti təkcə gəlir əldə edilməsi ilə deyil, həm də azad rəqabət şəraitində istehsalın inkişaf etdirilməsi, yeni məhsulların yaradılması və təsərrüfat subyektinin potensialının aktivləşdirilməsi ilə xarakterizə edilir

Beynəlxalq təcrübədə vergitutmada xüsusi vergi rejiminin müxtəlif formalarından çox geniş şəkildə istifadə olunur. Xüsusi vergi rejimlərinin ən geniş yayılmış formalarına sadələşdirilmiş vergitutma sisteminin tətbiq edilməsini, azad iqtisadi zonalarda və hasilatın pay bölgüsü sazişləri çərçivəsində fəaliyyət göstərən sahibkarlıq subyektlərinin vergiyə cəlb olunmasının xüsusi qaydasının müəyyən olunmasını aid etmək olar. Qeyd etmək lazımdır ki, xüsusi vergi rejiminin tətbiq olunması mövcud iqtisadi şəraitdə dövlətin həyata keçirdiyi sosial-iqtisadi siyasətin əsas istiqamətlərindən irəli gəlir.

Son dövrlərdə kiçik sahibkarlıq subyektlərində sadələşdirilmiş vergi rejiminin tətbiqinə daha çox diqqət yetirilir. Ümumiyyətlə, sahibkarlıq fəaliyyəti təkcə gəlir əldə edilməsi ilə deyil, həm də azad rəqabət şəraitində istehsalın inkişaf etdirilməsi, yeni məhsulların yaradılması və təsərrüfat subyektinin potensialının aktivləşdirilməsi ilə xarakterizə edilir. Bu baxımdan, kiçik sahibkarlıq döyüşün iqtisadi şəraitə tez uyğunlaşmaqda üstünlüyə malikdir. Buna görə də bütün ölkələrdə kiçik sahibkarlığın geniş yayılması və onun fəaliyyətinə əlverişli iqtisadi şəraitin yaradılması dövlətin əsas vəzifələrindən biri hesab olunur.

Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində kiçik sahibkarlıq subyektlərinin inkişafının dəstəklənməsi məqsədilə sadələşdirilmiş verginin tətbiqi müəyyən edilmişdir. Vergi Məcəlləsinə əsasən, sadələşdirilmiş vergi ödəyiciləri iki qrupa bölünür: hasilatdan vergini hesablayan ödəyicilər; vergini fəaliyyətin nəticəsindəndə dövrüyyədən asılı olmayaraq yalnız həyata keçirdikləri fəaliyyət növünə görə ödəyən təsərrüfat subyektləri (sənişin və yük daşımaqlarını, mənzil tikintisini həyata keçirən şəxslər). Hər iki halda sadələşdirilmiş vergini tətbiq edən vergi ödəyicilərinə gəlirdən çıxılan xərclərin uçotunun aparılması vergitutma məqsədləri üçün tələb olunmur. Beləliklə, sadələşdirilmiş vergi ödəyiciləri təsərrüfat əməliyyatlarının uçotunu sadələşdirilmiş formada aparmaqla öz inzibətçilik xərclərini müəyyən qədər azaltmış olurlar.

Vergi Məcəlləsinin 2.7-ci maddəsində nəzərdə tutulmuşdur ki, bu Məcəllə qüvvəyə minməzdən və ya qüvvəyə mindikdən sonra qanunla təsdiq olunmuş hasilatın pay bölgüsü haqqında, əsas boru kəməri haqqında və digər bu qəbildən olan sazişlərdə və ya qanunlarda, o cümlədən neft və qaz haqqında, ixrac məqsədli neft-qaz fəaliyyəti və xüsusi iqtisadi zonalar haqqında qanunlarda bu Məcəllədə və vergilər haqqında digər normativ hüquqi aktlarda nəzərdə tutulmuş müddəalardan fərqli müddəalar müəyyən edildikdə həmin sazişlərin və ya qanunların müddəaları tətbiq edilir. Bununla əlaqədar olaraq, müvafiq qanunvericilikdə xüsusi iqtisadi zonalarda və hasilatın pay bölgüsü sahəsində fəaliyyətə bağlı vergitutmanın xüsusi rejimi nəzərdə tutulur.

Belə ki, hasilatın pay bölgüsü haqqında sazişlərə uyğun olaraq imzalanmış «Xarici subpodratçıların vergiyə cəlb olunması haqqında Protokollara əsasən, karbohidrogen fəaliyyəti ilə bağlı xarici subpodratçıların vergiyə cəlb olunması Vergi Məcəlləsindən fərqli olan xüsusi qaydada həyata keçirilir. Xarici subpodratçıların gəlirləri onlara ödəniş aparılarkən müvafiq sazişdə nəzərdə tutulan dərəcə ilə ödəmə mənbəyində vergiyə cəlb olunur və bundan sonra həmin ödənişlərdən heç bir vergi tutulmur. Eyni zamanda, bu sazişlərə uyğun olaraq imzalanmış «Əlavə dəyər vergisi haqqında Protokollara əsasən, hər bir podratçı tərəf, əməliyyat şirkəti və onun subpodratçıları karbohidrogen fəaliyyətləri ilə bağlı əməliyyatlar üzrə əlavə dəyər vergisindən azad edilir. Bu, xarici subpodratçıya protokolla müəyyən edilmiş qaydada ƏDV-yə sifir faiz (0%) dərəcə ilə cəlb olunma haqqında sertifikat verilərək həyata keçirilir.

Daha bir vergi rejimi Azərbaycan Respublikasının «Xüsusi iqtisadi zonalar haqqında» Qanununa uyğun olaraq xüsusi iqtisadi zonanın ərazisində fəaliyyət göstərən sahibkarlıq subyektləri üçün müəyyən edilmişdir. Həmin Qanuna əsasən, xüsusi iqtisadi zonanın ərazisində qeydiyyatdan keçmiş rezidentlər malların təqdim edilməsindən, işlərin görülməsindən, xidmətlərin göstərilməsindən rüb ərzində əldə etdikləri vəsaitin məbləğində və satışdankənar gəlirlərindən 0,5% dərəcə ilə vergini hesablayır, rübün sonrakı ayın 20-dən gec olmayaraq ödənilməli olan verginin məbləği haqqında vergi orqanlarına bəyannamə verir və müəyyən olunmuş müddətdə bu vergini dövlət büdcəsinə ödəyir. Xüsusi iqtisadi zonanın rezidentləri, fiziki şəxslərin muzdlu işlə əlaqədar gəlirlərdən vergi istisna olmaqla, vergi qanunvericiliyi ilə müəyyən edilmiş digər vergiləri ödəməkdən azad edilir.

RƏQƏMLƏRİN DİLİ İLƏ

Yanvar-may aylarında...

- ❖ Pərakəndə ticarət dövriyyəsinin həcmi **7,5 milyard manat** və ya 2012-ci ilin beş ayı ilə müqayisədə **8,8% çox** olmuşdur.
- ❖ Elektron pərakəndə ticarət dövriyyəsinin həcmi 2012-ci ilin müvafiq dövrünə nisbətən 1,8 dəfə artaraq **901,1 min manat** olmuşdur.
- ❖ Elektron ticarət dövriyyəsinin **843,2 min manatını** və ya **93,6%-ni** qeyri-ərzaq malları təşkil etmişdir. Onlayn rejimdə sifariş verilmiş istehlak mallarının **87,3%-i** hüquqi, **12,7%-i** fiziki şəxslərin ticarət şəbəkələrinə rəhbərdir.

Hüquq məsləhətxanamız

Samira Musayeva

Azərbaycan Respublikası
Vergilər Nazirliyinin Hüquq Baş İdarəsinin rəisi
vergi ödəyicilərinin suallarına cavab verir.

ƏDV qeydiyyatının ləğv edilməsi

ƏDV ödəyicisiyəm. 3 ay bundan əvvəl sahibkarlıq fəaliyyətimə dayandırdığım barədə vergi orqanına arayış təqdim etmişəm. Hal-hazırda vergiyə cəlb olunan əməliyyatların ümumi məbləği əvvəlki tam 12 təqvim ayı ərzində 60.000 manatdan çox deyildir. ƏDV qeydiyyatımı hansı qaydada ləğv elətdirə bilərəm?

Vergi ödəyicisi Vergi Məcəlləsinin 16.3-cü maddəsinə müvafiq olaraq sahibkarlıq fəaliyyətini və ya digər vergi tutulan əməliyyatlarını müvəqqəti dayandırdıqda ƏDV qeydiyyatının ləğvi məsələsi Vergi Məcəlləsinin 158.1-ci maddəsi ilə tənzimlənir. Məcəllənin 158.1-ci maddəsinə qeyd edilmişdir ki, vergi ödəyicisi (16.3-cü maddədə nəzərdə tutulan hallar istisna edilməklə) ƏDV-yə cəlb olunan əməliyyatları aparmadıqda, ƏDV-nin məqsədləri üçün qeydiyyatın ləğv olunmasına dair ərizə verməyə borcludur. Bu halda, ƏDV-nin məqsədləri üçün qeydiyyatın ləğv olunması vergi ödəyicisinin vergi tutulan əməliyyatları tam dayandırdığı gün qüvvəyə minir.

Vergi Məcəlləsinin 16.3-cü maddəsinə əsasən, vergi ilində vergi ödəyicisi sahibkarlıq fəaliyyətini və ya digər vergi tutulan əməliyyatlarını müvəqqəti dayandırdıqda həmin fəaliyyətin və ya əməliyyatların dayandırılması gündən-gec olmayaraq vergi orqanına müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi formada arayış təqdim edilməlidir. Arayışda sahibkarlıq fəaliyyətinin və ya digər vergi tutulan əməliyyatların dayandırılmasının müddəti göstərilmişdir.

Vergi Məcəlləsinin 158.1-ci maddəsinin müddəalarından görüldüyü kimi, vergi ödəyicisinin 16.3-cü maddəyə müvafiq olaraq sahibkarlıq fəaliyyəti

vətəni və ya digər vergi tutulan əməliyyatlarını müvəqqəti dayandırdığı halda, ƏDV qeydiyyatının ləğvi istisna edilir. ƏDV qeydiyyatının ləğvi o zaman mümkündür ki, sahibkarlıq fəaliyyəti dayandırmamış şəxs ƏDV-yə cəlb olunan əməliyyatları dayandırmış olsun. Bundan əlavə, Vergi Məcəlləsinin 158.2-ci maddəsində qeyd edilmişdir ki, vergi ödəyicisinin vergiyə cəlb olunan əməliyyatlarının ümumi məbləği əvvəlki tam 12 təqvim ayı ərzində 60.000 manatdan çox deyilsə, 158.1-ci maddədə nəzərdə tutulan hallar istisna edilməklə, vergi ödəyicisi ƏDV-nin məqsədləri üçün son qeydiyyatın qüvvəyə mindiyi tarixdən etibarən bir il keçdikdən sonrakı istənilən vaxt qeydiyyatın ləğv olunmasına dair ərizə verə bilər.

Vergi Məcəlləsinin 158.2-ci maddəsinin müddəalarından görüldüyü kimi, Vergi Məcəlləsinin 158.1-ci maddəsi bu halda istisna təşkil edir, vergi ödəyicisi sahibkarlıq fəaliyyətini dayandırmayıb və vergiyə cəlb olunan əməliyyatları aparır, lakin həmin əməliyyatların ümumi məbləği əvvəlki tam 12 təqvim ayı ərzində 60.000 manatdan çox deyil. Bu halda, əgər ƏDV-nin məqsədləri üçün son qeydiyyatın qüvvəyə mindiyi tarixdən bir il keçmişdirsə, vergi ödəyicisi ƏDV-nin məqsədləri üçün qeydiyyatın ləğv olunmasına dair vergi orqanına ərizə verə bilər.

Kart əməliyyatları və dələduzluq halları

Nağdsız əməliyyatlar dünyada ən rahat və təhlükəsiz ödəniş vasitəsi hesab olunur. Ölkəmizdə də nağdsız ödənişlərin stimullaşdırılması, bu sahənin daha da inkişaf etdirilməsi istiqamətində xeyli işlər görülmüşdür. Bununla belə, ölkədə nağdsız ödənişlər sahəsində bəzi potensial problemlər hələ də qalmaqdadır. Bunlardan biri kartla aparılan əməliyyatlarda fırılacaq risklərinin olmasıdır. Bununla belə, nağd pulun oğurlanması və ya itməsi riski daha böyükdür...

Nələrə diqqət etməliyik?

Kartla fırılacaq risk hallarının baş verməsinin əsas səbəbləri, adətən, kart sahiblərinin özləri olur. Təhlükə

hal məlumat alaraq, emitent banka və ya processing mərkəzinə məlumat vermək mümkün olsun. POS-terminal vasitəsilə ödəniş aparılan zaman ödəniş kartı daim nəzarət altında saxlanılmalı, hesablaşmanın aparılması zamanı PİN-kodu daxil etdikdə onu digər şəxslərin görməməsi təmin edilməlidir. Əməliyyatlar daha təhlükəsiz ərazidə yerləşən bankomatlar vasitəsilə həyata keçirilməli, ətrafda şübhəli şəxsin olması nəzərə çarpdıqda onun istifadəsindən imtina edilməlidir.

İnternet şəbəkəsi vasitəsilə aparılan əməliyyatlarda şəxsi identifikasiya məlumatları, bank hesabı və ya kart haqqında məlumatlar lüzumsuz olaraq açıqlanmamalı, internet

Qabaqlayıcı tədbirlər

Azərbaycan Mərkəzi Bankının Ödəniş sistemləri və hesablaşmalar departamentinin direktoru Kəmalə Qurbanova qəzetimizə bildirdi ki, Mərkəzi Bank öz mandatına uyğun olaraq, ölkədə ödəniş sistemlərinin sabit işləməsinə təminat etmək məqsədi ilə onların fəaliyyətinin təşkil edilməsini, əlaqələndirilməsini, həmçinin informasiya mühafizəsinin təmin edilməsinə aid minimum tələblərin müəyyən edilməsini prioritet hesab edir. Ölkədə ödəniş kartları bazarının genişləndiyi bir şəraitdə kart sahiblərinin nağdsız ödəniş alətlərinə inamının və etibarının artırılması məqsədilə bankomat, POS-terminal vasitəsilə və internet üzərindən aparılan əməliyyatların

daşlarından ibarət «Kartlarla fırılacaq risklərin idarə olunması üzrə işçi qrupu» yaradılmışdır. Bununla yanaşı, Mərkəzi Bank tərəfindən beynəlxalq təcrübəyə uyğun olaraq «Ödəniş kartları ilə fırılacaq risk əməliyyatlarının qarşısının alınması üzrə Təvsiyələr» işlənib hazırlanmışdır.

Fəaliyyət Planına uyğun olaraq, işçi qrupun hər bir üzvü arasında iş bölgüsü aparılmışdır. Tədbirlər bütövlükdə ödəniş kartları ilə fırılacaq risk hallarının qarşısının alınması məqsədilə mövcud infrastruktur imkanlarının artırılması, banklar ilə hüquq-mühafizə orqanları arasında fəaliyyətin təşkil olunmasını, elektron bankçılıq sahəsində beynəlxalq standartların tətbi-

Ödəniş kartı və ya şəxsi identifikasiya haqqında məlumatların açıqlanmasını tələb edən e-mail və zənglərə ehtiyatla yanaşılmalı, bu cür məktublarda qeyd edilmiş veb-səhifələrə daxil olunmamalıdır

sizliyinə təminat olmayan veb-səhifələrdə hansısa əməliyyatları aparmaq, kartın PİN-kodunu kənar şəxslərə etibar etmək, unutmaq və ya kartın kodunu kənarlardan qorunmaq üçün s. kimi hallar nəticədə kart dələduzlarının öz istəklərini reallaşdırmasına səbəb olur. Belə hallardan qorunmaq üçün öncə kart məlumatları kimsəyə etibar edilməməli, kartla ödəniş edərkən POS-terminaldan kənarlaşdırılmalıdır. Bundan əlavə, aparılan xidmətlər barədə məlumat əldə etmək üçün «SMS banking» xidmətinə qoşulmaq lazımdır ki, kənar şəxslərin kartla aparılan əməliyyatlar barədə dər-

şəbəkəsində əməliyyatların həyata keçirilməsi zamanı ancaq bu məqsəd üçün nəzərdə tutulmuş müəyyən limitə malik ödəniş kartlarından istifadə edilməlidir. Təqdim etdiyi xidmətlər baxımından artıq təminatlı və təhlükəsiz hesab olunan təşkilatların internet səhifələrindən istifadə edilməli, xidmətlərindən istifadə olunan internet səhifələrinin həqiqiliyinə əminlik olmalıdır. Ödəniş kartı və ya şəxsi identifikasiya haqqında məlumatların açıqlanmasını tələb edən e-mail və zənglərə ehtiyatla yanaşılmalı, bu cür məktublarda qeyd edilmiş veb-səhifələrə daxil olunmamalıdır.

təhlükəsizliyinin artırılması və fırılacaq risklərin qarşısının alınması kimi məsələləri aktuallaşdırır. Onun sözlərinə görə, bu sahədə qabaqlayıcı tədbirlərin görülməsi, cəmiyyətdə kart texnologiyaları sahəsində beynəlxalq təcrübənin yerli şəraitə tətbiqinin uyğunlaşdırılması, kart infrastrukturunun inkişaf etdirilməsi istiqamətində müzakirələrin aparılması və zəruri təvsiyələrin hazırlanması üçün Mərkəzi Bankın, Azərbaycan Banklar Assosiasiyasının, seçilmiş bankların, kart-processing mərkəzlərinin məsləhətlərindən, milli təhlükəsizlik və hüquq-mühafizə orqanlarının əmək-

qinin sürətləndirilməsini və bu sahədə çalışan bank mütəxəssislərinə təlimlərin keçilməsini, eləcə də ödəniş kartları sahiblərinin maarifləndirilməsini əhatə edir.

Fəaliyyət Planına uyğun olaraq, kart infrastrukturunun təhlükəsizliyinin artırılması tədbirlərindən biri də tədricən maqnit lentli kartlardan çip texnologiyalarına keçidin təmin edilməsidir. Bu məqsədlə bankların mövcud imkanları da nəzərə alınmaqla və son müddət göstərilməklə keçid planının hazırlanması və təsdiq edilməsi nəzərdə tutulur.

AYTƏN

Azərbaycan Mətbuat Şurası və «Vergilər» qəzetinin təşkilatçılığı ilə ulu öndər Heydər Əliyevin 90 illik yubileyinə həsr olunmuş «Heydər Əliyev və Azərbaycanda vergi siyasəti» mövzusunda fərdi jurnalist yazıları müsabiqəsi miasir vergi sistemi ilə bağlı yeniliklərin, habelə qarşıda duran əsas hədəflərin cəmiyyətə çatdırılması baxımından mühüm əhəmiyyət daşıyır. «Heydər Əliyev iqtisadi inkişaf strategiyasında vergi siyasəti», «Nağdsız ödəniş sisteminin inkişaf perspektivləri», «Əmək müqaviləsi: gələcəyə təminat» istiqamətləri üzrə keçirilmiş müsabiqəyə ümumilikdə 44 yazı təqdim edilmiş, onlardan 9-u əsas mükafata layiq görülmüşdür.

Müsabiqədə yüksək yer tutmuş növbəti məqaləni təqdim edirik.

«Nağd, ya kredit kartı ilə ödəmək istəyirsiniz?», - əksər inkişaf etmiş dövlətlərdə alış-veriş zamanı sənəd dərhal bu sualı verirlər. Müştəri çox vaxt ikinci variant - karta üstünlük verir. Azərbaycanda isə əksinə, bir çox hallarda insanlar hələ də nağd pulla ödəniş aparırlar.

Bunun səbəbi plastik kartların azlığı ilə bağlı deyil. Mərkəzi Bankın bu ilin martına olan statistikasına görə, hazırda Azərbaycanda 5 milyon 175 min plastik kart var. Pis rəqəm deyil, belə çıxır ki, respublikada ən azı hər iki nəfərdən birində kart var. Ancaq kartlarla aparılan əməliyyatların növlünə baxanda, çox şey aydınlaşır. Belə ki, kartların təxminən 20 faizi əməkhaqqı üçündür. Ölkədə mövcud kartların yalnız 525 mini kredit kartıdır.

Digər tərəfdən, ölkədə bütün plastik kartlar üzrə aparılan əməliyyatların həcmi 865 milyon manatdır. Və onların 88 faizi (758 milyon) nağd pul çıxarılmasına sərf olunur. Yəni vətəndaşlar kartla ödəmə aparmır, sadəcə, onlara ayrılan əmək haqları və müavinətləri alırlar. Deməli, hələlik vətəndaşlar pulu kartın içində yox, əllərində tutmaq, evdə balıq altında saxlamağa daha çox üstünlük verirlər.

Vergilər Nazirliyinin Vergi siyasəti və strateji araşdırmalar Baş İdarəsinin rəisi Akif Musayev də bu faktları qəbul edir. Onun sözlərinə görə, hazırda inkişaf etmiş ölkələrdə nağd pul kütləsinin ümumi pul dövriyyəsinə xüsusi çəkisi 7-10 faizdir. Lakin Azərbaycanda ötən ilin məlumatına əsasən, bu göstərici 60 faizə yaxındır. Deməli, nağdsız ödənişlərin genişləndirilməsi işi dövlətin maliyyə-iqtisadi siyasətinin əsas hədəflərindən biri olaraq qalır.

Kart niyə sərfəlidir?

Sirr deyil ki, nağdsız ödəmə vətəndaşları bir çox problemlərdən azad edir. Məsələn, üstündə külli miqdarda nağd pul gözdəmək məcburiyyətində deyilsən. Pulu evdə unutmaq, yaxud hardasa itirmək mümkün deyil. Bu yolla vəsaitin oğurlanmasının da qarşısı alınır. Kart itəndə, yaxud oğurlananda banka məlumat vermək kifayətdir ki, bloklaşdırma aparılsın və heç kim ondan istifadə edə bilməsin. Kredit kartlarının köməyiylə istənilən sahədə onlayn ödəniş aparmaq mümkündür. Qaz, işıq, telefon, mobil rabitə, internet və digər xərcləri otaqdan çıxmadan ödəmək olar.

İndi kartın oldusa, evində oturub öz səyahətini asanlıqla planlaşdırır, digər ölkədə hotel, aviabilet sifariş edə bilərsən. Elə səyahət zamanı da kartların faydasını görmənlər çoxdur. Xaricdə olarkən gözəlliklərin 1 faiz artımı iqtisadiyyatın 0,5 faiz artımı deməkdir. Tədqiqatların nəticələrinə görə, Avropa İttifaqı ölkələrində «kölgə iqtisadiyyatı» 2,1 trilyon avro (Avropa ÜDM-nin 18,5 faizi) təşkil edir. Və bu problemi elektron ödənişlərin inkişafı ilə həll etmək olar.

Bütün bunlar bir kənara, amma nağdsız hesablaşmalar kart vasitəsilə həyata keçirilərkən bütün əməliyyatların dəqiq uçotunun aparılması mümkündür. Bu zaman vergiyə cəlb olunan gəlirlərin dəqiq müəyyənləşdirilməsi, şəffaflığın artırılması və s. məsələlər öz həllini tapır. «Moody's» reyting agentliyinin məlumatına görə, elektron ödənişlərin 1 faiz artımı iqtisadiyyatın 0,5 faiz artımı deməkdir. Tədqiqatların nəticələrinə görə, Avropa İttifaqı ölkələrində «kölgə iqtisadiyyatı» 2,1 trilyon avro (Avropa ÜDM-nin 18,5 faizi) təşkil edir. Və bu problemi elektron ödənişlərin inkişafı ilə həll etmək olar.

Pulu balıq altında, ya kartda saxlayaçaq?

245 nəfərə 1 POS-terminal

Kredit kartlarının bu qədər üstünlüyü varkən, niyə bu ödəniş sistemi Azərbaycanda populyar deyil? İqtisadi Təşəbbüslərə Yardım İc

timai Birliyinin eksperti Samir Əliyev hesab edir ki, problemlərdən biri kartlarla ödəmə aparmağa imkan verən POS-terminalların sayının az olmasıdır. Hazırda Azərbaycanda onların sayı 37 mindən artıqdır. POS-terminalların böyük əksəriyyəti Bakıdadır. Bunların da çox hissəsi obyektlərdə, 1000-dən çoxu taksilərdə yerləşdirilib. Amma sadə hesabla məqsədli deyil, orta hesabla 245 nəfərə 1 POS-terminal düşür. S. Əliyev hesab edir ki, bu rəqəm nağdsız ödəmələrin həcmi artırmağa kifayət etməz: «Həm də aparatların 90 faizi Bakıda quraşdırılıb. Bölgələrdəki əhali üçün bu xidmət, demək olar ki, əlçatan deyil. Ümumiyyətlə, regionlarda bankomatlar da çatışmır. Pensiyaçılar 3-4 km aralıda yerləşən rayon mərkəzinə gedib pulu çıxarmalı olurlar. Əvvəlcə bu infrastruktur yaradılmalı-

dır, sonra insanları nağdsız ödəməyə cəlb etmək».

S.Əliyev hesab edir ki, bu sahəni stimullaşdırmaq üçün hökumət nağdsız ödənişlər üçün vergi məbləğini aşağı salmalıdır: «Vətəndaş hər hansı bir məhsulu alanda zaman nağdsız ödənişi plastik kartla reallaşdırırsa, bu zaman o, vergi ödə-

məsinə əsasən, 2015-ci ilə qədər respublikanın bütün kənd və qəsəbələrində POS-terminallar quraşdırılmalıdır. Vergilər Nazirliyi nağdsız ödənişlərdə vergilərin azaldılması istiqamətində də addım atıb. Artıq ölkədə nağdsız ödəmələrin stimullaşdırılması üçün müvafiq təkliflər Prezident Administrasiyasına

qərarına əsasən, 2015-ci ilə qədər respublikanın bütün kənd və qəsəbələrində POS-terminallar quraşdırılmalıdır. Vergilər Nazirliyi nağdsız ödənişlərdə vergilərin azaldılması istiqamətində də addım atıb. Artıq ölkədə nağdsız ödəmələrin stimullaşdırılması üçün müvafiq təkliflər Prezident Administrasiyasına

Vergini də kartla ödəmək olar

Vergilər Nazirliyi isə öz növbəsində nağdsız ödəmə sisteminin tətbiqini genişləndirmək üçün müxtəlif istiqamətlərdə iş aparır. Məsələn, artıq 1 ildir ki, vergi və rüsumları plastik kartlar vasitəsilə ödəmək mümkündür. Vergilər Nazirliyi bəyan edir ki, bu yeniliyin tətbiq olunduğu qısa müddət ərzində artıq ümumi məbləği 70 milyon manatı ötən 100 mindən çox transaksiya həyata keçirilib.

Endirim qazandıran kampaniyalar

Banklar da öz növbəsində nağdsız ödəmələri stimullaşdırmaq üçün layihələr həyata keçirirlər. Məsələn, banklardan biri bu ilin əvvəlində bəzi supermarketlərlə birlikdə kampaniya keçirib, kartla ödəmə aparılana hədiyyələr, bonus xallar verilib. Bəzi kommersiya bankları isə vətəndaşlara taksitli (ödəniş möhlet verilməsi) və bonus əlaqədar kampaniyaları paylayır. Bu günlərdə elan olunan «Həyat Visa ilə rahatdır» milli marketing kampaniyası çərçivəsində «Visa» brendli ödəniş kartı sahiblərinə

seçilmiş təsərrüfat subyektlərində nağdsız ödənişlərin aparılması zamanı endirimlər təklif olunacaq.

Son illər isə Qərb ölkələrinin əksəriyyətində nağdsız ödənişlərin mobil telefon vasitəsilə həyata keçirilməsi geniş vüsət alıb. Bunun ümumi elektron ödənişlərdə xüsusi çəkisi 28 faizdir. Vergilər Nazir-

liyi vergilərin də mobil telefon vasitəsilə ödənilməsinə şərait yaratmaq üçün artıq mobil imza prosedürünü tətbiq etməyə başlayıb.

Avropalılar 500 avroluq əsginaz görməyib

Qərb dünyasında kartla ödəmə artıq həyat tərzinə çevrilib. Amerikada bir nəfərin 4, Yaponiyada 2 kredit kartı var. Britaniyada adama minimum 1 kart düşür. Türkiyə, Danimarka, Braziliyada və bəzi Avropa ölkələrində əməliyyatların 90 faizindən çoxu nağdsız aparılır. Elə buna görədir ki, avropalıların əksəriyyəti heç vaxt əlində 500 avroluq əsginaz tutmayıb...

Amma Avropa da bu səviyyəyə bəzən bəzən gəlib çıxmayıb. Nağdsız ödəmələrin stimullaşdırılması üçün müxtəlif addımlar atılıb. Məsələn, Türkiyədə plastik kartlarla edilən ödənişlərin bir qismi (təxminən 3 faizi) sonradan vətəndaşın şəxsi hesabına qaytarılır. Fransada hüquqi şəxslər arasında bir əqd üzrə nağd qaydada aparılan hesablaşmanın məbləği 1300 ABŞ dollarından çox olduqda, artıq məbləğin 5 faizi həcmində cərimə tətbiq edilir. Bolqarıstanda nağd qaydada aparılan ödənişlərin maksimal məbləği 3,3 min ABŞ dollarından çox olduqda, fiziki şəxslər artıq ödənilmiş məbləğin 25 faizi, hüquqi şəxslər isə 50 faizi həcmində cərimə olunur. Eyni zamanda, bir çox ölkələrdə vergi sistemi vasitəsilə müəyyən güzəştlərdən istifadə olunur və beləliklə, nağdsız dövriyyənin genişləndirilməsi üçün stimullaşdırıcı addımlar atılır.

Fərah SABİRQIZI,
«Baku-Post» qəzeti

Vergi sisteminin davamlı uğurlarına təminat yaradan mükəmməl strategiya

Gələcəyi proqnozlaşdırmadan, inkişafın əsas mərhələlərini, görülməli işlərin ardıcılığını müəyyən etmədən davamlı uğur qazanmaq mümkün deyildir. Bu baxımdan, iqtisadi tənzimləmə funksiyası həyata keçirən dövlət strukturlarının gələcəyə dair tövsiyə, zəmanət verməyə, xüsusən də inkişaf strategiyası üzrə konkret proqramlar, konsepsiyalar təqdim etməyə qadir olması mühüm şərtidir. Uzunmüddətli inkişaf üçün real təminatların yaradılmasına xidmət edən «Azərbaycan 2020: gələcəyə baxış» İnkişaf Konsepsiyasının məqsədi də ölkədə islahatların sürətləndirilməsi əsasında keyfiyyətə yeni idarəetmə sisteminin yaradılması, bununla da iqtisadiyyatın bütün sahələrində köklü dəyişikliklərin olunmasıdır.

Konsepsiya əsasında islahatlarla istiqamətlənmiş məqsədli proqramların hazırlanması nəzərdə tutulur. Vergilər Nazirliyində hazırlanmış «Vergi sisteminin inkişafı üzrə 2013-2020-ci illər üçün Strateji Plan» və «2013-2020-ci illərdə vergi sisteminin inkişafı strategiyası» bu baxımdan müstəsna əhəmiyyətə malikdir.

Vergilər nazirinin ömrü ilə Vergi siyasəti və strateji araşdırmalar Baş İdarəsi Strateji Planda göstərilən tədbirlərin icrasını əlaqələndirilməsinə məsul struktur va-

hidi təyin edilib. Nazirliyin aidiyyəti struktur vahidləri və bölmələri sənəddə nəzərdə tutulmuş tədbirlərin icrası ilə bağlı məlumatları ildə iki dəfə - iyul və yanvar aylarının 20-dək Vergi siyasəti və strateji araşdırmalar Baş İdarəsinə verməlidirlər. İdarə isə Strateji Planın icrası ilə bağlı yekun hesabatı hər il mart ayının 10-dək vergilər nazirinə təqdim etməlidir.

Transfert qiymətlərinin tənzimlənməsi mexanizmi yaradılacaq

«2013-2020-ci illərdə vergi sisteminin inkişafı strategiyası» ilə müəyyən edilmiş mühüm vəzifələrdən biri də vergi ödəyicilərinin qanunvericiliyə əmələmə səviyyələrinin artırılması və nəticədə asılı olaraq maarifləndirmə tədbirlərinin görülməsidir. Bu məqsədlə vergi ödəyicilərinin sosial-demografik göstəriciləri əsasında qruplaşdırılması metodologiyasının hazırlanması, vergi qanunvericiliyinə əmələmə səviyyəsinin təhlilinin həyata keçirilməsi məqsədilə müxtəlif sorğuların, tədqiqatların və araşdırmaların aparılması təmin olunacaq.

Mühüm hədəflərdən biri də vergidən yayınma hallarının qarşısının alınması məqsədilə transfert qiymətlərinin tənzimlənməsi mexanizminin yaradılmasıdır. Strategiyaya əsasən, transfert qiymətlərinin tənzimlənməsi sahəsində qanunvericilik bazasının formalaşdırılması üzrə təkliflərin hazırlan-

ması, inzibati nəzarət mexanizmlərinin yaradılması təmin olunacaq.

Nadərsiz ödənişlər stimullaşdırılacaq

Vergi orqanlarının daha çevik və səmərəli fəaliyyətini təmin edəcək strategiyada nadərsiz ödənişlərin stimullaşdırılması, nadərsiz dövrüyyənin xüsusi çəkisinin mərhələlərlə artırılması tədbirlərinə də xüsusi yer ayrılıb. Qarşıdakı illərdə nadərsiz hesablaşmaların stimullaşdırılması və nağd hesablaşmaların məhdudlaşdırılması ilə bağlı təkliflərin hazırlanması, POS-terminalların tətbiqinin genişləndirilməsinə nəzarətin təşkili diqqət mərkəzində olacaq. Elektron ödəniş sistemləri infrastrukturunun inkişaf etdirilməsi və əhatə dairəsinin genişləndirilməsi məqsədilə beynəlxalq təcrübənin öyrənilməsi, stimullaşdırıcı tədbirlərin (lotereyalar, bonus kampaniyaları) görülməsi üzrə təkliflərin verilməsi nəzərdə tutulur.

Paralel olaraq nağd ödənişlərə nəzarət tədbirlərinin gücləndirilməsi istiqamətində də bir sıra tədbirlər həyata keçiriləcək. Vergidən yayınma dövrüyyələrinin aşkarlanması üçün nəzarət-kassa aparatlarının daha müasir avadanlıqlarla əvəz olunması üzrə təkliflərin verilməsi, əhalinin nağd ödənişlər zamanı çek tələb etmələri üçün stimullaşdırıcı kampaniyaların (çek lotereyaları, bonus kampaniyaları) keçirilməsi nəzərdə tutulur.

E-audit sistemi daha da təkmilləşdiriləcək

Strategiyada e-auditin tətbiqi sahəsində həyata keçiriləcək tədbirlər də əksini tapıb. Müasir nəzarət metodlarının tətbiqi ilə əlaqədar bu sahədə qanunvericilik bazasının yaradılması, vergi ödəyicilərinin mühasibat uçotunun elektron qaydada aparılmasına keçidin sürətləndirilməsi, habelə audit sahəsində çalışan vergi xidməti əməkdaşlarına e-audit, e-mühasibat və informasiya texnologiyaları sahəsində treninq proqramlarının təşkili nəzərdə tutulur.

Vergi inzibatchılığının səmərəliliyinin artırılması məqsədilə bu

si yer ayrılıb. Bu məqsədlə vergidən yayınma risklərinin qiymətləndirilməsi və nəzarət məqsədi daşıyan seçim mexanizmlərinin təkmilləşdirilməsi, kameral və sənədar vergi yoxlamalarının, operativ vergi nəzarəti və daxili nəzarətin təkmilləşdirilməsi təmin olunacaq. Vergi potensialının qiymətləndirilməsi, proqnozlaşdırılması modelləri sisteminin tətbiqi, onun müvafiq proqram paketi ilə təmin edilməsi, habelə nəzarət aparmaq üçün nisbətən çətin peşələr (ev təmiri üzrə ustalar, bağbanlar, daşqınçı peşələr) üzrə vergidən yayınma hallarının minimumlaşdırılma-

Sənəddə, həmçinin, vergi borclarının alınması mexanizmlərinin, vergidən yayınma halları üzrə istintaq mexanizmlərinin təkmilləşdirilməsi, «Elektron cinayət işi» konsepsiyasının hazırlanması, beynəlxalq əməkdaşlığın inkişafı, beynəlxalq təşkilatların Azərbaycan iqtisadiyyatına dair hesabatlarının aparılması, vergi qanunlarında tədris və təlim prosesinin təkmilləşdirilməsi, bələdiyyələrdə yerli vergi və ödənişlərin düzəldilməsi sahəsində metodiki rəhbərliyin həyata keçirilməsi kimi mühüm tədbirlər nəzərdə tutulub.

Vergidən yayındırılan dövrüyyələrin aşkarlanması üçün nəzarət-kassa aparatlarının daha müasir avadanlıqlarla əvəz olunması gözlənilir

sahədə qiymətləndirmə metodikasının hazırlanması, müxtəraqi beynəlxalq idarəetmə metodlarının istifadəsi, habelə vergi orqanlarının strukturlarının təkmilləşdirilməsi təmin ediləcək. Eyni zamanda, Vergilər Nazirliyinin struktur vahid və bölmələri, həmçinin ərazi vergi orqanları üzrə fəaliyyət təhlil olunaraq əsaslandırılmış təkmilləşdirmə təklifləri verəcək.

E-kommersiyaya nəzarətin təşkili

Strategiyada maraq doğuran müddələrdən biri də elektron kommersiyaya vergi nəzarətinin təşkili ilə bağlıdır. Bu məqsədlə beynəlxalq təcrübənin öyrənilməsi, bu sahədə vergi nəzarətinin həyata keçirilməsi imkanlarının qiymətləndirilməsi, habelə nəzarət mexanizmlərinin yaradılması üzrə təkliflərin verilməsi nəzərdə tutulur.

Vergi riskləri minimalaşdırılacaq

Vergi nəzarətinin təkmilləşdirilməsi davamlı proses olduğundan strategiyada bu sahədə həyata keçiriləcək tədbirlərə də xüsusi

si yönündə ictimai nəzarətin gücləndirilməsinə stimullaşdırıcı qanunvericilik sənədinin layihəsinin hazırlanması da nəzərdə tutulur.

E-kommersiyaya nəzarətin təşkili

Strategiyada maraq doğuran müddələrdən biri də elektron kommersiyaya vergi nəzarətinin təşkili ilə bağlıdır. Bu məqsədlə beynəlxalq təcrübənin öyrənilməsi, bu sahədə vergi nəzarətinin həyata keçirilməsi imkanlarının qiymətləndirilməsi, habelə nəzarət mexanizmlərinin yaradılması üzrə təkliflərin verilməsi nəzərdə tutulur.

«Vergi sisteminin inkişafı üzrə 2013-2020-ci illər üçün Strateji Plan»ın həyata keçirilməsi məqsədilə nəzərdə tutulan tədbirlər Vergilər Nazirliyi üçün dövlət büdcəsindən ayrılan vəsait, büdcə-dənkənar fondlar və qanunvericiliyə zidd olmayan digər mənbələr hesabına maliyyələşəcək. Ümumilikdə, strategiyada nəzərdə tutulan məqsədlərin reallaşdırılması Azərbaycan 2020-ci ilədək daha çevik və zamanın çağırışlarına adekvat reaksiya verəcək vergi sisteminin formalaşmasına imkan yaradacaq.

Samir MUSTAFAYEV

Texnopark modelinin yeni forması - aqroparklar

Yaxın onillikdə Azərbaycanın qarşısında duran əsas məsələlərdən biri iqtisadiyyatda karbohidrogen ehtiyatlarının ixracından asılılıq aradan qaldırmaq və iqtisadi artımın lokomotivi kimi neftdənkənar sahələrin, xüsusilə də qeyri-neft sektorunun aparıcı bölməsi hesab olunan aqrar-sənaye sektorunun inkişafını təmin etməkdir.

Hökumət qeyri-neft sektorunun inkişaf bazalarından biri kimi aqrar-sənaye sektoruna daha böyük üstünlük verir. Ölkənin inkişafının əsas sütunlarından biri aqrar sektor hesab olunur. İnnovativ iqtisadiyyatda aqrar sektorun modernləşdirilməsi başlıca prinsiplərdəndir. Bu məqsədlə aqrar sektorun innovativ meyarlara uyğun qurulması, aqrar texnoparkların (aqropark) yaradılması əsas hədəflərdən hesab olunur.

Yaxın onillikdə kənd təsərrüfatında ön mühüm layihələr aqroparkların yaradılması ilə bağlı olacaq. Dövlət sənaye texnoparkları layihəsini hazırkı dövr üçün ən perspektivli model hesab etdiyindən texnoparkların digər forması olan aqroparkların yaradılmasına qərar verib. Prezident İlham Əliyev bildirib ki, aqrar sektorda yeni meyarlar nəzərə alınmaqla proqramların hazırlanması, yeni aqrar layihələrə başlamağa ehtiyac var. Dövlət başçısı sənaye texnologiyaları parkları ilə yanaşı, kənd təsərrüfatında aqroparkların yaradılmasının zərurətini vurğulayıb: «Hesab edirəm ki, aqroparkların yaradılması üçün şərait artıb yetişib. Bu məsələlərlə bağlı artıq bir neçə ay bundan əvvəl müvafiq göstərişlər verilib, başqa ölkələrin təcrübəsi də öyrənilə bilər, harada ki, bu aqroparklar mövcuddur. Hesab edirəm ki, bu da müasir bir yanaş-

ma və kənd təsərrüfatının inkişafı üçün növbəti bir təkən olacaqdır».

Aqroparkların yaradılması ölkədə innovativ və yüksək texnologiyalar əsasında rəqabət qabiliyyətli aqrar və aqrar-sənaye istehsalının inkişafı üçün münbit şərait yaratmaq, bu sahədə sahibkarlığı dəstəkləmək, qeyri-neft sektorunun davamlı inkişafını təmin etmək və əhalinin istehsal sahəsində məşğulluğunu artırmaq məqsədi daşıyır. Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin mütəxəssisləri hesab edirlər ki, artıq aqroparkların yaradılması üçün şərait yetişib. Nazirlik bu istiqamətdə tədqiqat işləri aparır və qabaqcıl ölkələrin təcrübəsini öyrənir.

Aqroparkların yaradılması ilə qeyri-neft sənayesinin inkişafı baxımından xüsusi əhəmiyyət kəsb edən sahələrdən biri kimi kənd təsərrüfatı məhsullarının emalına xüsusi diqqət yetiriləcək, mövcud aqropark müəssisələrinin müasir texnologiyaların tətbiqi nəticəsində istehsal güclərinin artırılması və yeni müəssisələrin yaradılması istiqamətində kompleks tədbirlər həyata keçiriləcək. Yeni strategiyaya uyğun olaraq, elm və istehsal arasındakı əlaqələrin gücləndirilməsi, tətbiqi elmi araşdırmaların bazarın tələbatına müvafiq olaraq aparılması üçün zəruri mexanizmlər yaradılacaq.

Aqroparklar kənd təsərrüfatının, emal və aqrar sənayenin tamamilə yenidən qurulması ilə əhatə edir. Aqrar sektorun sahibkarlıq potensialının inkişaf etdirilməsi və yeni fəaliyyət növlərinin və məhsullarının inkişafına əlverişli mühitin formalaşdırılması ilə yanaşı, qabaqcıl texnologiyaların tətbiqi və mənimlənməsi istiqamətində tədbirlərin gücləndirilməsi, elm-tutumlu məhsulların və texnologiyaların işlənilməsi və tətbiqi üçün texnoparkla-

rın və innovasiya zonalarının yaradılması da nəzərdə tutulur.

Aqroparkların əsas hədəflərindən biri ərzaq təhlükəsizliyi ilə bağlı daha güclü mexanizmlərin tətbiqinin həyata keçirilməsidir. Respublikamızda ərzaq təhlükəsizliyi sahəsində beynəlxalq standartların qəbul edilməsi və yeni milli standartların inkişaf etdirilməsi nəzərdə tutulur. Bunun üçün dövlət proqramına daxil olan meyarlara uyğun tədbirlər görülməli, özəl qurumların təşəbbüsü ilə ərzaq təminatının gücləndirilməsinə dair mikrolayihələr həyata keçiriləcək. Məqsəd Azərbaycan aqrar sektorunda fəaliyyət göstərən və xüsusilə də aqrar biznesdə rəqabətə qatılmasına imkan yaradacaq.

Aqroparkların yaradılması zamanı kənd təsərrüfatında intensiv və ekstensiv amillər nəzərə alınacaq. Kənd təsərrüfatında maddi-texniki resursların yeniləşdirilməsi geniş təkrar istehsal prosesinin əsas motivini təşkil etməklə istehsalın intensivləşdirilməsi ilə sıx əlaqədardır. Maddi-texniki resursların iqtisadi mahiyyəti, əslində, əsas etibarilə əsas və dövrüyyə fondlarının yenidən qurulması özündə əks etdirir. Kənd təsərrüfatında geniş təkrar istehsal prosesi də məhz əsas və dövrüyyə fondlarının kəmiyyət və keyfiyyət xarakteristikalarının yüksəldilməsinə özündə birləşdirir. Kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalının artırılması davamlı inkişafın başlıca ilkin şərti kimi çıxış etməklə ərzaq bazarında yerli istehsalın xüsusi çəkisinin yüksəldilməsinə zəmanət yaradır.

lyiyə dəstəyi 2000-2010-cu illərlə nisbətə üç dəfəyə yaxın artacaq. Maliyyələşmə siyasəti aqrar biznesdə rəqabətliyin təmin edilməsinə, yeni texnologiyalara çıxışın artırılmasına, qida təhlükəsizliyinə zəmin yaradan avadanlıqların və proseslərin təkmilləşdirilməsinə və bazarlara çıxışın yaxşılaşdırılmasına, həmçinin məhsulun keyfiyyət və təhlükəsizliyinə dəstək verən, innovasiyalara yol açan investisiyalara imkan yaradacaq.

Aqroparkların yaradılması zamanı kənd təsərrüfatında intensiv və ekstensiv amillər nəzərə alınacaq. Kənd təsərrüfatında maddi-texniki resursların yeniləşdirilməsi geniş təkrar istehsal prosesinin əsas motivini təşkil etməklə istehsalın intensivləşdirilməsi ilə sıx əlaqədardır. Maddi-texniki resursların iqtisadi mahiyyəti, əslində, əsas etibarilə əsas və dövrüyyə fondlarının yenidən qurulması özündə əks etdirir. Kənd təsərrüfatında geniş təkrar istehsal prosesi də məhz əsas və dövrüyyə fondlarının kəmiyyət və keyfiyyət xarakteristikalarının yüksəldilməsinə özündə birləşdirir. Kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalının artırılması davamlı inkişafın başlıca ilkin şərti kimi çıxış etməklə ərzaq bazarında yerli istehsalın xüsusi çəkisinin yüksəldilməsinə zəmanət yaradır.

Elbrus CƏFƏRLİ

İcbari Sığorta Bürosu ictimaiyyəti məlumatlandırır

İcbari Sığorta Bürosu zərərçəkən sığorta olunanların və zərər vurulan üçüncü şəxslərin maraqlarının müdafiəsini, icbari sığorta sisteminin sabitliyi və inkişafını təmin etmək üçün, habelə qanunla nəzərdə tutulan funksiyaların həyata keçirilməsi məqsədilə fəaliyyət göstərir.

Büro bu sahədə ictimaiyyəti məlumatlandırmaq məqsədilə «Avtonəqliyyat vasitəsi sahiblərinin mülki məsuliyyətinin icbari sığortası», «Daşınmaz əmlakın icbari sığortası», «Daşınmaz əmlakın istismarı ilə bağlı mülki məsuliyyətin icbari sığortası», «Sərnişinlərin icbari fərdi qəza sığortası» üzrə 2012-2013-cü illəri əhatə edən dövrə aid statistik göstəriciləri açıqlamışdır.

İcbari Sığorta Bürosunun iştirakçıları olan sığorta şirkətləri tərəfindən avtonəqliyyat vasitəsi sahiblərinin mülki məsuliyyətinin icbari sığortası üzrə 2012-ci ildə 916.744 sığorta müqaviləsi bağlanmışdır. Bunlardan 692.217-ni bir il müddətinə bağlanmış sığorta müqavilələri, 224.527-ni isə xarici ölkədə qeydiyyata alınmış və Azərbaycan Respublikasına tranzit məqsədlə daxil olan avtonəqliyyat vasitələri ilə bağlı olan və bir ay müddətinə bağlanmış icbari sığorta müqavilələridir. Bu isə 2012-ci ildə Azərbaycanda qeydiyyata alınmış avtonəqliyyat vasitələrinin 66,7%-nin icbari sığortaya cəlb olunması deməkdir. İcbari sığortaya cəlb olunan avtonəqliyyat vasitələrindən 11.213-ü avtobus, mikroavtobus və onların bazasında istehsal edilmiş digər avtonəqliyyat vasitələri, 59.326-sı yük avtomobilləri və onların bazasında istehsal edilmiş digər avtonəqliyyat vasitələri, 445-i motosikletlər və motorrollerlər, 611.485-i minik avtomobilləri və onların bazasında istehsal edilmiş digər avtonəqliyyat vasitələri, 5185-i traktorlar, yol-tikinti işlərində, meşə və kənd təsərrüfatında istifadə olunan neqliyyat vasitələri, 4563-ü isə qoşqular olmuşdur.

Ötən il avtonəqliyyat vasitəsi sahiblərinin mülki məsuliyyətinin icbari sığortası üzrə ümumilikdə 72.024.711 manat sığorta haqqı toplanmışdır. Bunun 13.151.880 manatı (18,26%) hüquqi şəxslərə, 58.872.831 manatı (81,74%) fiziki şəxslərə məxsus avtonəqliyyat vasitələrinin sığortalanmasından əldə olunmuşdur. 2012-ci ildə göstərilən icbari sığorta növü üzrə baş vermiş sığorta hadisələri üzrə sığorta şirkətləri tərəfindən 68.23.630,61 manat məbləğində sığorta ödənişi verilmişdir. Bundan 6.664.630,61 manatı əmlaka (97,7%), 39 min manatı (0,57%) sağlamlığa dəyən zərərini əvəzinin ödənilməsi, 120

min manatı (1,76%) isə şəxsin ölümü ilə bağlı olaraq ödənilmişdir.

Avtonəqliyyat vasitəsi sahiblərinin mülki məsuliyyətinin icbari sığorta növü üzrə sığorta yığımları 2012-ci ildə qeyd olunan 4 icbari sığorta növü üzrə yığımların 85,9%-ni təşkil etmişdir.

2013-cü ilin ilk 5 ayı ərzində bu icbari sığorta növü üzrə cəmi 370.718 sığorta müqaviləsi bağlanmış və 27.170.818,98 manat məbləğində sığorta haqqı toplanmışdır. İcbari qaydada sığortalanan avtonəqliyyat vasitələrinin 274.125-i bir il müddətinə, 96.593-ü isə ölkə ərazisinə tranzit məqsədlə daxil olduğundan bir ay müddətinə sığortalanan sığorta müqavilələri üzrə 2012-2013-cü illəri əhatə edən dövrə aid statistik göstəriciləri açıqlamışdır.

Daşınmaz əmlakın icbari sığortası üzrə ödənilən 125.195 sığorta predmeti sığortalanıb. Bu sığorta növü üzrə ümumilikdə 11.392.973 manat məbləğində sığorta haqqı toplanıb. 2013-cü ilin ilk 5 ayı ərzində bağlanmış 45.519 müqavilə üzrə isə 5.012.476 məbləğində sığorta haqqı toplanılıb.

Daşınmaz əmlakın istismarı ilə bağlı mülki məsuliyyətin icbari sığortası üzrə 2012-ci ildə bu icbari sığorta növü üzrə 4.854 sığorta müqaviləsi bağlanmış, 334.297 manat məbləğində sığorta haqqı toplanılıb. 2013-cü ilin ilk 5 ayı ərzində bağlanmış 1919 müqavilə üzrə isə toplanılan sığorta haqqı 151.913 manat olub. Sərnişinlərin icbari fərdi qəza sığortası üzrə ödənilən 363 sığorta müqaviləsi bağlanmış, 93.427 manat məbləğində sığorta haqqı toplanılıb. 2013-cü ilin ilk 5 ayında isə bu rəqəmlər, müvafiq olaraq, 57 və 42.280 olub.

İcbari Sığorta Bürosunun əsas funksiyalarından biri də ölkə ərazisində nəməlum və ya icbari sığortası olmayan avtonəqliyyat vasitələrinin istifadəsi və onların sahiblərinin təqsirləndirən baş verən yol-nəqliyyat hadisələrini nəticəsində sağlamlığa dəyən zərərə görə kompensasiya ödənişlərini verməkdir. Kompensasiya ödənişlərinin həyata keçirilməsi 2012-ci ilin aprelinə başlanmışdır. Büro o vaxtdan 2013-cü ilin iyun ayınadək 11 iş üzrə 31.691,5 manat məbləğində kompensasiya ödənişi həyata keçirib. Kompensasiya ödənişlərinin 25 min manat məbləğində hissəsi ölüm halı, 6.691,5 manat məbləğində hissəsi isə şəxslərin az ağır və ağır dərəcəli xəsarət əlmalrı ilə əlaqədar ödənilmişdir.

AYTƏN

Sadələşdirilmiş vergi bəyannaməsi

Hüquqi şəxslər üzrə 1N^o-li Əlavənin tərtib olunmasında mühasibat uçotu məlumatlarının düzgün yerləşdirilməsi

Qulu Soltanov,
sərbəst auditor

Əvvəli ötən sayımızda

Hörmətli oxucular, qəzetin əvvəlki sayında sadələşdirilmiş vergi ödəyicisi olan hüquqi şəxsə il ərzində ən çox baş verən təsərrüfat əməliyyatları üzrə illik yekunlaşmış ikili mühasibat yazılışlarını əks etdirən memorial orderə dair misal göstərilmişdir. Memorial orderdə əks etdirilən əməliyyatlar üzrə məbləğlər balans-dövriyyə cədvəlində aşağıdakı kimi ola bilər (*bax: Cədvəl 1*).

Sadələşdirilmiş vergi bəyannaməsinin hüquqi şəxslər üzrə 1N-li Əlavənin əsasən təqvim ilinin 4-cü rübü üzrə (sonuncu) sabələşdirilmiş vergi bəyannaməsi ilə birlikdə təqdim olunur və Vergi Məcəlləsinə əsasən 4-cü rüb üzrə sabələşdirilmiş vergi bəyannaməsinin son təqdim edilmə günü növbəti təqvim ilinin yanvar ayının 20-dən gec olmayaraq nəzərdə tutulub. Deməli, hüquqi şəxsin mühasibi və ya mühasibat işini aparın digər şəxs yanvar ayının 20-dək əvvəlki ilin 31 dekabr 2012-ci il tarixinə bitən müha-

sibat balansını göstərilən cədvəl şəklində hazırlamalıdır.

Lakin hazırlanan balans o halda düzülür ola bilər ki, memorial orderdə uçota alınan əməliyyatlar üzrə məbləğlərə verilən ikili mühasibat yazılışları düzgün olsun. Bəzən praktik olaraq verilməsi düzgün olan ikili yazılışlar təsərrüfat informasiyasının itirilməsinə səbəb olur. Ona görə də ikili yazılışlar verərkən Əlavənin rahat və düzgün tərtib olunmasının təmin edilməsinə gətirib çıxara biləcək ən optimal ikili yazılışlar vermək lazımdır. Məsələn, bank hesabından silinmiş bank xidməti haqqına DB20 - KR51 ikili yazılışın verilməsi qaydalarına zidd olmasa da, tövsiyə olunur ki, əvvəlcə DB60 - KR51, sonra isə DB20 - KR60 ikili yazılışı verilsin, təhtəhəsab şəxs tərəfindən alınmış dəftərxana mallarının dəyərində birbaşa DB20 - KR71 ikili yazılış əvəzinə tövsiyə olunur ki, əvvəlcə DB60 - KR71, sonra isə DB20 - KR60 ikili yazılışı verilsin. Bununla da konkret bir maliyyə məlumatı, yəni malsatanlar (kreditor borclar) üzrə dövriyyə və qalıq barədə informasiyalar yalnız bir (60N-li) hesabın debet və kredit dövriyyələrindən əldə edilir. Əgər uçotda həm DB20 - KR51, həm DB20 - KR71, həm də DB20

- KR60 ikili yazılışları verilsə, kreditor borclarla bağlı dövriyyələri tapmaq üçün həm 20N-li, həm 71N-li, həm də 60N-li hesaba baxılmalıdır. Bu da vaxt itkisinə və çətinliklərə səbəb ola bilər. Bir konkret informasiyanı bir neçə mühasibat hesabından alınmasına gətirib çıxara biləcək ikili yazılışlardan çəkinmək lazımdır. Məsələn, DB 20, 26, 43, 44 - KR 50, 51, 52, 71 və yaxud DB 50, 51, 52 - KR 46, 48 ikili yazılışlarının verilməsi tövsiyə olunmur.

Tövsiyə olunur ki, xərc (20, 30, 31, 33, 43, 44N-li) hesablarına yalnız kreditorlarla hesablaşmalara aid hesablardan (60, 65, 67, 68, 69, 70, 76N-li hesablardan) və əşya hesablarından (02, 05, 10, 41N-li hesablardan) silinmələr edilsin, pul hesablarından yalnız kreditorları (öhdəlikləri) və digər pul hesablarını əks etdirən hesablara (50, 51, 52, 55, 56, 71, 60, 61, 65, 67, 68, 69, 70, 75, 76, 90, 92, 94, 95, 96N-li hesablara) silinmələr (məxariclər) olsun. 50, 51, 52, 71N-li pul hesablarından birbaşa xərc hesablarına (20, 23, 25, 26, 33, 43, 44, 46, 47, 48, 80, 81, 88N-li hesablara) məxariclərin edilməsi məsləhət görülür.

İkili yazılışlar düzgün verilmədikdə balans hesabları üzrə dövriyyə və qalıq

Cədvəl 1

Hes. №-si	Hesabın adı	01 yanvar 2012-ci il tarixə qalığı		2012-ci ildə dövriyyə		01 yanvar 2013-cü il tarixə qalığı	
		Debet	Kredit	Debet	Kredit	Debet	Kredit
01	Əsas vəsaitlər	8900				8900	
02	Əsas vəsaitlərin amortizasiyası		1780		1424		3204
10	Xammal və materiallar	3800		8500	7780	4520	
12	Azqıymətli əşyalar	80		350		430	
20	Xərclər			13195	13195		
40	Hazır məhsul			13195	11876	1319	
46	Satış (iş, xidmət)			13500	13500		
50	Kassa	200		9610	9700	110	
51	Hesablaşma hesabı	1300		10600	9550	2350	
60	Malsatanlarla hesablaşmalar		2500	8250	9300		3550
62	Alıcılarla hesablaşmalar	480		13500	13200	780	
64	Alınmış avanslar				1800		1800
68	Büdcə ilə hesablaşmalar			750	974		224
69	Sosial sığorta üzrə hesablaşmalar		30	600	617		47
70	Əmək ödənişləri üzrə hesablaşmalar			2470	2470		
71	Təhtəhəsab şəxslərlə hesablaşmalar	50		1550	1560	40	
75	Təsisçilərlə hesablaşmalar			1000	1000		
80	Mənfəət və zərərlər			1000	1624		624
85	Nizamnamə kapitalı		7000				7000
92	Uzunmüddətli bank kreditləri		3500	1500			2000
	Cəmi	14810	14810	99570	99570	18449	18449

məlumatlarının qeyri-dəqiqliyi yaranır və bu səbəbdən də mühasiblər Əlavənin doldurulması zamanı təhrif olunmuş döv-

riyyə məlumatları yerləşdirmək məcburiyyətində qalırlar.

Davamı növbəti sayımızda

vergi təqvim

İYUL						
I	II	III	IV	V	VI	VII
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

Qeyd: Verginin ödənilmə və bəyannamənin verilmə müddətinin sonuncu günü təqvimdə göy rənglə seçilmişdir. Həmin gün istirahət və ya bayram gününə düşdüylə halda, növbəti iş gününə keçirilmişdir.

Ödənilən vergi:

15 iyul - «1» və «2».
22 iyul - «1-1», «3», «4», «8», «9», «10.1», «10.2», «10.3» və «11».

«1» və «2» - **Gəlir və mənfəət vergisi:** Gəlir və mənfəət vergisi üzrə hesabət dövrü təqvim ilidir. Hüquqi şəxslər və fərdi sahibkarlar rüb qurtardıqdan sonra 15 gündən gec olmayaraq cari ödəmələri dövlət büdcəsinə ödəməlidirlər. Bələdiyyə mülkiyyətində olan müəssisə və təşkilatlar mənfəət vergisini yerli büdcəyə (bələdiyyə büdcəsinə) ödəyirlər. Cari vergi ödəmələri vergi ili üçün vergi ödəyicisindən tutulan verginin məbləğinə aid edilir.

Vergi ödəyicisi il ərzində cari vergi ödəmələrinin məbləğini öz seçiminə əsasən aşağıda göstərilən iki mümkün metoddan birinə uyğun müəyyən edə bilər.

Birinci metod: Hər rüb üçün cari ödəmələrin məbləği əvvəlki vergi ilində hesablanmış verginin 1/4 hissəsi məbləğində müəyyən edilir.

İkinci metod: Cari rübdəki gəlirin məbləğini keçən ilin ümumi gəlirində (gəlirdən çıxılan məbləğlər nəzərə alınmadan) verginin xüsusi çəkisini göstərən əmsala vurmaqla müəyyən edilir.

Bu zaman vergi ödəyicisi il ərzində cari vergi ödəmələrinin məbləğini müəyyənləşdirməyin yuxarıdakı iki mümkün metodundan birini seçir və hər il aprel ayının 15-dən gec olmayaraq bu barədə vergi orqanına məlumat verir. Vergi ödəyicisi cari vergi ödəmələrinin məbləğini müəyyənləşdirmək üçün tətbiq etdiyi metod barədə məlumat verməyib halda, vergi orqanı birinci metodu tətbiq edir.

Vergi ödəyicisi cari vergi ödəmələrinin məbləğini müəyyənləşdirmək üçün ikinci metodu seçdiyi halda, hər rüb başa çatdıqdan sonra 15 gün ərzində mənfəətdən və ya gəlirdən hesablanmış cari vergi məbləği barədə vergi orqanına arayış təqdim etməlidir, əks halda, vergi orqanı birinci metodu tətbiq edir.

Əvvəlki vergi ilində fəaliyyəti olmayan və növbəti vergi ilində fəaliyyət göstərən, habelə yeni yaradılmış və fəaliyyət göstərən vergi ödəyiciləri mənfəət və ya gəlir vergisi üzrə cari vergi ödəmələrini təqvim ili ərzində rüblər üzrə artan yekunla hesablamalı, cari vergi ödəmələrinin məbləği mənfəətdən və ya gəlirdən verginin məbləğinin 75 faizindən az olmasa, rüb başa çatdıqdan sonra 15 gün ərzində cari vergi ödəmələrini aparmalı və rüb ərzində mənfəətdən və ya gəlirdən hesablanmış cari vergi məbləği barədə vergi orqanına arayış təqdim etməlidir.

«1-1» - **Gəlir vergisi (xüsusi notariuslar üzrə):** Xüsusi notariusların gəlir vergisi üzrə hesabət dövrü rübüdür.

Xüsusi notariuslar tərəfindən hər ay ərzində aparılan notariat hərə-

kətlərinə, habelə notariat hərəketləri ilə əlaqədar göstərilən xidmətlərə görə alınan haqlardan (xərclər nəzərə alınmadan) 10 faiz dərəcə ilə gəlir vergisi hesablanmalı, hesablanmış vergi məbləği isə növbəti ayın 20-dən gec olmayaraq dövlət büdcəsinə ödənilməlidir. Xüsusi notariuslar tərəfindən aparılan notariat hərəketlərinə, habelə notariat hərəketləri ilə əlaqədar göstərilən xidmətlərə görə alınan haqlardan (xərclər nəzərə alınmadan) hesablanan gəlir vergisi barədə «Xüsusi notariusun gəlir vergisi bəyannaməsi» hər rüb başa çatdıqdan sonra növbəti ayın 20-dən gec olmayaraq vergi orqanına təqdim edilməlidir.

«3» - **Əlavə dəyər vergisi:** ƏDV üzrə hesabət dövrü təqvim ayı sayılır. ƏDV ödəyən vergi ödəyicisi ƏDV-nin bəyannaməsini hər hesabət dövrü üçün, hesabət dövründən sonrakı ayın 20-dən gec olmayaraq qeydiyyatda olduğu vergi orqanına verir və vergini dövlət büdcəsinə ödəyir.

«4» - **Aksiz vergisi:** Aksizlər üzrə hesabət dövrü təqvim ayıdır. Aksizli mallar istehsal edildikdə hər hesabət dövrü üçün vergi tutulan əməliyyatlar üzrə aksizlər hesabət dövründən sonrakı ayın 20-dən gec olmayaraq dövlət büdcəsinə ödənilməli və vergi orqanına bəyannamə verilməlidir.

«8» - **Mədən vergisi:** Mədən vergisi üzrə hesabət dövrü təqvim ayı sayılır. Mədən vergisinin ödəyicisi hesabət ayı üçün faydalı qazıntıların çıxarıldığı aydan sonrakı ayın 20-dən gec olmayaraq vergini ödəyir və bəyannamə verir. Yerli əhəmiyyətli tikinti materialları üzrə mədən vergisi yerli (bələdiyyə) büdcəyə ödənilir və bələdiyyələrə mədən vergisinin bəyannaməsi verilir. Yerli əhəmiyyətli tikinti materiallarına kərcip-kirəmit gilləri, tikinti qumları, çınqıl xammalı aid edilir.

«9» - **Sadələşdirilmiş vergi:** Sadələşdirilmiş vergi üzrə hesabət dövrü rübüdür. Sadələşdirilmiş verginin ödəyicisi olan şəxs hesabət rübündən sonrakı ayın 20-dən gec olmayaraq ödənməli olan verginin məbləği haqqında vergi orqanına bəyannamə verir və həmin müddətdə vergini dövlət büdcəsinə ödəyir.

«10.1» - **Muzdlu işlə əlaqədar ödəmə mənbəyində tutulan vergi:** Muzdlu işlə əlaqədar ödəmə mənbəyində vergi tutan ƏDV və sadələşdirilmiş vergi ödəyicilərinin bu ödəmələr üzrə hesabət dövrü vergi ili, digər vergi ödəyicilərinin hesabət dövrü isə rübüdür. Muzdlu işləyən fiziki şəxslərə ödəmələr verən hüquqi şəxslər və fərdi sahibkarlar muzdlu işləyən fiziki şəxslərin hesablanmış aylıq gə-

lirinə gəlir vergisini hesablamalı və hesablanmış məbləği növbəti ayın 20-dən gec olmayaraq dövlət büdcəsinə ödəməlidirlər. Muzdlu işlə əlaqədar ödəmə mənbəyində tutulan vergilər barədə bəyannaməni ƏDV və sadələşdirilmiş verginin ödəyiciləri hesabət ilindən sonrakı ilin yanvar ayının 31-dən gec olmayaraq, digərləri isə hesabət rübü başa çatdıqdan sonra növbəti ayın 20-dən gec olmayaraq vergi orqanına təqdim etməlidirlər.

«10.2» - **Sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam verildikdə ödəmə mənbəyində tutulan vergi:** Həyatın yığım sığortası və pensiya sığortası üzrə bağlanmış sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam verildikdə aparılan ödəmələrdən ödəmə mənbəyində tutulan verginin hesabət dövrü rübüdür. Həyatın yığım sığortası və pensiya sığortası üzrə bağlanmış sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam verildikdə, sığorta haqları ödəyən sığortaçıları fiziki şəxslərin hesablanmış aylıq gəlirinə gəlir vergisi hesablamalı, hesablanmış vergini növbəti ayın 20-dən gec olmayaraq dövlət büdcəsinə ödəməli və gəlirin ödənilməyi rübündən sonrakı ayın 20-dən gec olmayaraq bəyannaməni vergi orqanına təqdim etməlidirlər.

«10.3» - **Ödəmə mənbəyində tutulan digər vergilər:** ƏDV və sadələşdirilmiş vergi ödəyicilərinin muzdlu işlə əlaqədar aparılan ödəmələri istisna olmaqla, ödəmə mənbəyində tutulan digər vergilər üzrə hesabət dövrü rübüdür.

Hüquqi şəxslər və fərdi sahibkarlar qeyri-dövlət pensiyaları və ödəmə mənbəyində vergiyə cəlb olunmalı digər ödəmələri verərkən bu gəlirlərdən vergini tutmalı, tutulmuş məbləği gəlirin ödənilməyi rübündən sonrakı ayın 20-dən gec olmayaraq dövlət büdcəsinə köçürməli və həmin müddətdə də bəyannaməni vergi orqanına təqdim etməlidirlər.

«11» - **Dövlət rüsumu:** Dövlət rüsumu üzrə hesabət dövrü rübüdür. Notariat hərəketlərinə görə dövlət rüsumu notarius tərəfindən qəbul edilərək iki bank günü ərzində, Azərbaycan Respublikasının xarici ölkələrdəki diplomatik nümayəndəliklərində aparılan konsul əməliyyatları üçün alınan dövlət rüsumu bir ay ərzində, digər dövlət rüsumları isə tutulduqdan sonra bir bank günü ərzində dövlət büdcəsinə köçürülür.

«Dövlət rüsumu haqqında» Qanununda nəzərdə tutulmuş dövlət rüsumunu tutan şəxslər hesabət rübündən sonrakı ayın 20-dək dövlət rüsumunun tutulması barədə hesabatlari vergi orqanına təqdim etməlidirlər.

Mehdi Babayev

«Professional MÜHASİB» jurnalının baş redaktoru, sərbəst auditor

Audit

Hüquqi şəxsin yenidən təşkili prosedurlarının auditi

Əvvəli ötən sayımızda

Son zamanlar hüquqi şəxslərin, əsasən də səhmdar cəmiyyətlərinin yenidən təşkil olunması halları aktivləşməkdə davam edir. Özəlləşdirilmiş dövlət müəssisələrindən yaradılan səhmdar cəmiyyətlərinin səhmlərinin böyük hissəsinin (50%-dən, hətta 80-90%-dən çox) bir şəxs (səhmdarın) əlində olması digər səhmdarların maraqları ilə çox vaxt uyğun gəlmir və bu səbəbdən də böyük paya malik səhmdar ayrılaraq özünə məxsus baza daxilində yeni hüquqi şəxs yaratmaq istəyir. Bu isə səhmdar cəmiyyətinin yenidən təşkil olunması deməkdir. Belə halda yenidən təşkil zamanı az paya malik səhmdarların hüquqlarının pozulması qanunla yolverilməzdir.

Hüquqi şəxsin yenidən təşkili birləşmə, qoşulma, bölünmə, ayrılma və ya çevrilmə formasında həyata keçirilməklə, mülki qanunvericilikdən irəli gələn şərtlərə əməl olunmasını tələb edir. Audit yenidən təşkil ilə əlaqədar maliyyə-mühasibat sənədlərinə baxılması və bu sənədlərin qiymətləndirilməsi ilə yekunlaşmalıdır. Son nəticədə hazırlanan maliyyə-mühasibat sənədlərinə hüquqi əsas verən mülki prosedurlara düzgün əməl olunmadığı halda, həmin sənədlərin qiymətləndirilməsi ədalətli ola bilməz. Ona görə də audit zamanı yenidən təşkil ilə əlaqədar birbaşa mühasibat və maliyyə işinə aid edilməyən digər mülki-hüquqi sənədlərə də baxılması lazımdır. Ən vacib olanı yenidən təşkil ilə bağlı yığıncaqların keçirilməsi və

qərarların verilməsinin düzgünliyüdür. Bu, hüquqi məsələ olsa da, hüquqi şəxsin təsisçilərinin (səhmdarlarının və ya payçıların) ümumi yığıncağının keçirilməsi ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikası Mülki Məcəlləsinin müvafiq maddələrinin tələblərinə əməl olunması auditor tərəfindən yoxlanılmalıdır.

Hüquqi şəxsin yenidən təşkili çoxmərhələli prosesdir. Hüquqi şəxsin iştirakçılarının (səhmdarlarının, təsisçilərinin) ümumi yığıncağında yenidən təşkil haqqında verilən qərarlar Mülki Məcəllənin müvafiq müddəalarına uyğun olaraq verilməlidir. Məsələn, səhmdar cəmiyyətinin ümumi yığıncağında yenidən təşkil haqqında qərar Mülki Məcəllənin 106-1.3, 107-2.1 və 107-5.1-ci maddələrinin tələblərinə riayət olunmaqla qəbul edilməlidir.

Mülki Məcəllənin 107-2.1-ci maddəsində göstərilir ki, səhmdarların ümumi yığıncağında səsli səsmlərin atması faizinin sahibləri iştirak etdikdə ümumi yığıncaq səlahiyyətli qərar qəbul edir. 107-5.1-ci maddəyə görə cəmiyyətin yenidən təşkili, ləğvi, nizamnaməsinin əlavə və dəyişikliklərinin edilməsi haqqında qərarlar səhmdarların ümumi yığıncağında səsvermə hüququna malik olan səhmdarların üçdə iki səs çoxluğu ilə qəbul edilir. Auditor 106-1.3-cü maddəyə uyğun olaraq səhmdar cəmiyyətinin adı səhminin sahibi olan səhmdarın qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada hüquqlarının təmin edilməsi vəziyyətinə də diqqət yetirməlidir.

Çox hallarda böyük paya malik səhmdar yenidən təşkilin baş

tutmasına nail olur. Belə halda digər az paya malik səhmdarlara verilməli olan əmlakın müəyyənləşdirilməsi məsələsi ortaya çıxır. Bu isə çox məsuliyyətli bir işdir. Hazırda sözü gedən səhmdar cəmiyyətlərində mühasibat uçotunun vergi məqsədləri üçün aparıldığı hamıya məlumdur. Belə uçot əmlak barədə real informasiyanı verməyə bilər. Ona görə də yenidən təşkil zamanı yenidən təşkil həyata keçirən komissiya əmlakın ədalətli bölgüsünün aparılmasını təmin etməlidir. Qüvvədə olan mühasibat uçotu standartlarına görə mühasibat uçotu subyektlərinin əmlakı, öhdəlikləri və kapitalı qanunla müəyyənləşdirilən tarixlərə yenidən qiymətləndirilməsi və inventarizasiyalar aparılmalıdır. Tam yenidən qiymətləndirilmiş göstəricilərə malik maliyyə hesabatlari əsasında hüquqi şəxsin yenidən təşkil edilməsinə aid bölünmə balansının, təhvil aktının düzgünlüyü yoxlanıla bilər.

Yenidən təşkil zamanı vergilərin düzgün hesablanmasına nəzarət olunmalıdır. Səhmdar fiziki şəxslərə ayrılan əmlak olmaqla məxsus səhmin (payın) nominal dəyərindən yüksək olduğu halda, ödəmə mənbəyindən gəlir vergisinin tutulması zəruridir. Həmçinin, yenidən təşkil nəticəsində ƏDV ödəyicisi kimi ləğv olunan hüquqi şəxsin balansında və ya mülkiyyətində olan malların qalıq dəyərində ƏDV-nin hesablanması, iddia müddəti ötmüş kreditor borcların silinməsindən yaranan məbləğlərin gəlirlərə aid edilməsi məsələsinə də diqqət yetirilməlidir.

Vergilər Nazirliyinin
TELEFON XİDMƏTİ

195

www.taxes.gov.az

Contact Centre Certified EN 15838

beynəlxalq panoram

Beynəlxalq seminar da «Tütün vergiləri» müzakirə edilib

Qara Dəniz İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının və Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının birgə təşkilatçılığı ilə 24-25 iyun tarixlərində Türkiyənin paytaxtı Ankara şəhərində «Tütün vergiləri» mövzusunda seminar keçirilmişdir.

Tədbir zamanı üzv ölkələrdə son 5-10 il ərzində vergi tutulan siqaretlər üzrə satış həcmi, aksiz ödənişlərindən daxilolmaların və ümumilikdə bu sahədə

vergi daxilolmalarının tendensiyası, son 5 il ərzində tütün məmulatları ilə bağlı vergi siyasəti, o cümlədən aksiz sisteminin tipi və illik aksiz dərəcələri, 2013-2020-ci illərdə tütün məmulatları ilə bağlı vergi siyasəti üzrə hökumətin planları, vergilərin artırılması zamanı qarşıya çıxan əsas suallar müzakirə edilmişdir. İş-tirakçı ölkələrin nümayəndələri tərəfindən tütün vergiləri və idarəetmə mövzusunda təqdimatlar olmuşdur.

Hər bir təqdimatçı öz ölkəsində tütün vergilərinin hazırkı vəziyyəti, tütün məmulatları ilə bağlı vergi siyasəti, o cümlədən aksiz sisteminin tipi və illik aksiz dərəcələri barədə qısa məlumat vermişdir.

Seminar da Vergilər Nazirliyi yanında Xüsusi Rejimli Vergi Xidməti Departamentinin İri vergi ödəyicilərinin audit şöbəsinin baş dövlət vergi müfəttişi Kamal İskəndərov iştirak etmişdir.

«Apple» ittiham olunur

ABŞ Senatının təhqiqatlar üzrə Xüsusi Komitəsinin gəldiyi qənaətə görə, ölkənin ən gəlirli texnologiya şirkəti olan «Apple» öz törəmə strukturlarının mürəkkəb şəbəkəsindən istifadə etməklə 2009-2012-ci illər ərzində on milyardlarla dollar vergini ABŞ xəzinəsindən yayındırır.

istehsalçısı verginin effektiv dərəcəsinin azaldılması yolu ilə də əhəmiyyətli məbləğdə qənaətlər edib. Komitənin məlumatına görə, şirkətin təqdim etdiyi hesabatlarda bu göstərici son illər üçün 24-32% diapazonunda göstərilib, faktiki rəqəmlərdə isə 20,1% təşkil edir. Senatorların hesablamalarına görə, məbləğ etibarilə bu o deməkdir ki, «Apple» 2009-2011-ci illərdə dövlətə çatması 8 milyard dolları azaldıb.

Senat hesab edir ki, «Apple» beynəlxalq əməliyyatlardan əldə etdiyi on milyardlarla dollar gəliri vergidən yayındırmağa imkan verən sxemlər tətbiq edib. Ötən il «Apple» şirkəti ABŞ-da 6 milyard dollardan çox vergi ödəyib. Əgər ABŞ hökuməti şirkəti xaricdəki gəlirlərini qaytarmağa inandırarsa, o zaman «Apple» yayındırılmış vergiləri ödəməyə məcbur edilə bilər. Hesablamalara görə, şirkətin məcmu ödəmələri ABŞ xəzinəsinə 44 milyard dollar gəlir gətirə bilər.

Korporasiyanın İrlandiyadan olan daha bir törəmə şirkəti - «Apple Sales International» 2009-2012-ci illər arasında özünün 74 milyard dollara yaxın mənfəətini, demək olar ki, tam şəkildə Amerika büdcəsindən yayındırır. Senatın məlumatına görə, 2011-ci ildə şirkət 22 milyard dollarlıq gəlirdən cəmi 10 milyon dollar vergi ödəyib, yəni faktiki vergi dərəcəsinin minimal həddi 0,05% təşkil edib.

Mübahisəli sxemdə əsas məqam şirkətin İrlandiyada qeydiyyatdan keçmiş «Apple Operations International» (AOI) bölməsi ilə bağlıdır. Bölmənin bank hesabları Amerika banklarında, direktorlar şurası isə Kaliforniyada yerləşir. ABŞ-ın vergi qanunvericiliyinə görə, hər hansı şirkətin vergi rezidenti müəyyən edilərkən, ilk növbədə, hüquqi qeydiyyatın «coğrafiyyəti» əsas götürülür. İrlandiya qanunlarına görə, vergilər şirkətin işinə operativ rəhbərliyi həyata keçirən yurisdiksiyalarda ödənilməlidir.

«Apple» isə bütün ittihamları rədd edir. Şirkət təkid edir ki, onun vergi siyasəti heç bir zaman ABŞ qanunvericiliyinə zidd olmayıb. Son illər ərzində «Apple» şirkəti offşor filiallarından 100 milyard dollardan çox gəlir əldə edib. Şirkətin gəlirlərinin 61%-i beynəlxalq əməliyyatların payına düşür. Eyni zamanda, iPhone istehsalçısı ABŞ-da gəlir vergisinin ən böyük ödəyicisidir. Şirkətin ölkədəki zavodlarında 600 minə yaxın işçi çalışır.

Əldə olan bütün dəlillərə baxmayaraq, senatorlar «Apple» şirkətinə qanunları pozduğunu sübut edə bilmirlər. Çünki şirkət bütün məsələlərdə hüquqi qanunvericiliyin tələblərinə riayət edib. Bundan başqa, vergi qanunvericiliyində boşluqlardan istifadə ABŞ-dan olan transmilli korporasiyalar üçün geniş yayılmış təcürübədir. «Google», «Starbucks» və «Amazon» şirkətləri offşor zonalardan istifadə etdiklərinə görə Avropa Birliyi ölkələri ilə münasibətləri korlayıblar. «Microsoft» və «Hewlett-Packard» şirkətləri isə vergi yükünü minimallaşdırmaq cəhdlərinə görə ABŞ-da cavab verməli olublar. «Apple» şirkəti ilə bağlı hadisənin unikallığı vergidən yayındırılan gəlirlərin çox böyük olması və şirkət rəhbərliyinin bununla bağlı açıq siyasət aparmasıdır.

Senat ehtimal edir ki, «iPhone»

Türkiyədə gənc sahibkarlara vergi güzəştləri veriləcək

Maliyyə naziri Məhməd Şimşək bildirib ki, ölkədə gənc sahibkarlar fəaliyyətdə başladıkları ilk üç il ərzində vergi ödəmələrindən azad ediləcəklər.

Nazirin sözlərinə görə, müvafiq qanun layihəsi hazırlandıqdan sonra müzakirə üçün parlamentə təqdim ediləcək.

Qanun layihəsinə əsasən, ya-

şı 29-dan yuxarı olmayan gənc biznesmenlərə fəaliyyətlərinin birinci üç ilində vergi ödəmələrindən azad olma kimi vergi güzəştləri veriləcək, bir şərtlə ki, onlar bundan əvvəl sahibkarlıqla məşğul olmamış olsunlar. M.Şimşəyin sözlərinə görə, hökumət, həmçinin, könd təsərrüfatı sahəsində çalışan müəssisələrin vergitutma sistemini də yüngülləşdirmək niyyətindədir.

Fransa iqtisadiyyatı vergidən yayımlardan hər il 60-80 milyard avro itirir

Ölkə həmkarlar ittifaqlarının qiymətləndirmələrinə görə, fiziki və hüquqi şəxslərin vergilərdən yayınması nəticəsində Fransa iqtisadiyyatı hər il ən azı 60-80 milyard avro vəsaitdən məhrum olur.

«Ötən il maliyyə nəzarəti tədbirlərinin gücləndirilməsi nəticəsində xəzinəyə 18 milyard avro vəsait qaytarmaq mümkün olub. Bunun 14,3 milyardı vergilər, 3,7 milyardı isə cərimələrdir», - büdcə məsələləri üzrə nazir Bernar Kaznyov

qeyd edib. O vurğulayıb ki, fransız maliyyə orqanları qanun pozuntularına yol verən, o cümlədən səhvini etiraf edərək qanuna əməl edən ödəyicilərə də bu məsələdə güzəşt etməməlidirlər. «Heç bir amnistiya olmayacaq, belə cinayətlərin araşdırılmasının xüsusi qaydaları olmayacaq, mən hamı üçün eyni qaydaların tətbiqini dəstəkləyirəm», - nazir bildirib.

Kaznyov xatırladı ki, hökumət vergi qanunvericiliyinin pozulmasına görə sanksiyaları sərtləşdirən qanun layihəsi hazırlayıb: «Vergilərdən yayınmanı etiraf etmək

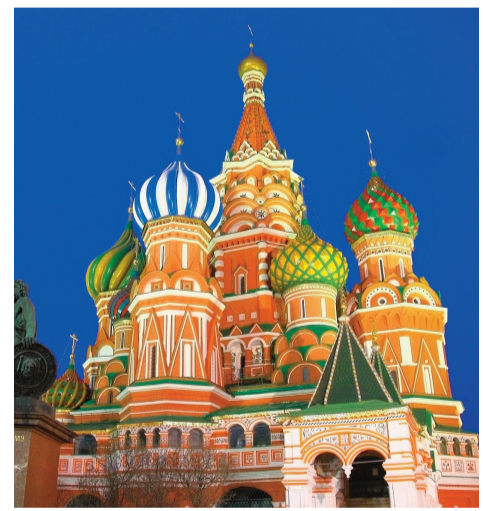
ödəyicinin öz marağındadır. Əks halda, külli miqdarda vergidən yayımlara görə onları yeddi il həbs gözləyəcək... Biz həmçinin vergi polisinin səlahiyyətlərini artıracağıq, ona xaricdə açılmış hesablar barədə araşdırmalar aparmağa icazə verəcəkdir».

Fransanın İqtisadiyyat və Maliyyə Nazirliyi ötən il 8 mindən çox vergi ödəyicisindən vergiləri tam həcmdə (100%) yığmağa nail olmuşdu. 2011-ci ildə isə belə intizamlı ödəyicilərin sayı təxminən 5200 nəfər idi.

Rusiyada vergilərin vətəndaşların özləri tərəfindən hesablanması təklif edilib

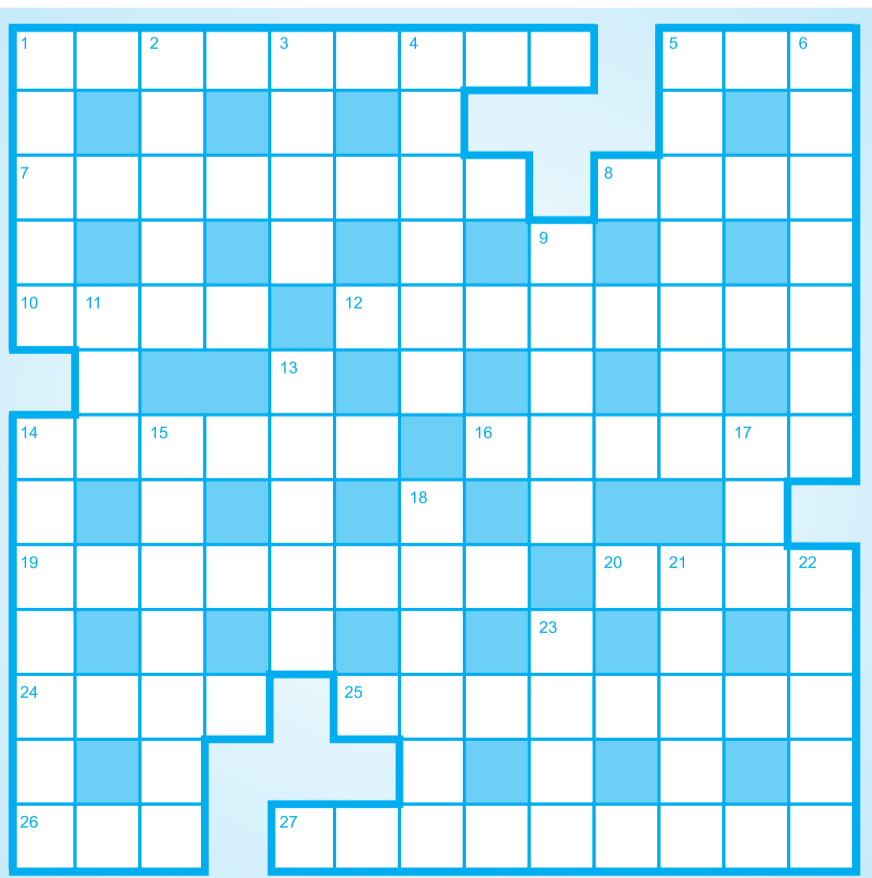
Hökumət 2014-2016-cı illər üçün vergi siyasətinin əsas istiqamətlərinə dair layihəni təsdiq edib. Bu sənəd yaxın illər üçün vergi siyasətinin prioritet inkişafını müəyyən edir. «Biz sabit vergi rejiminə əsaslanmalıyıq», - Baş nazir Dmitri Medvedev qeyd edib.

Hökumət vətəndaşları öz əmlakları haqqında vergi orqanlarına müstəqil məlumat təqdim etməyə səsəyib. Hazırda fiziki şəxslər əmlak vergilərini vergi orqanlarının bildirişinə əsasən ödəyirlər. Maliyyə naziri Anton Siluanov belə vergilərin vətəndaşların özləri tərəfindən he-

sablanmasına icazə verilməsini təklif edib. Lakin bu heç də o demək deyil ki, vergi orqanları vergi bildirişlərini göndərməməlidirlər. A.Siluanov qeyd edib ki, mövcud rejim də öz qüvvəsində qalacaq.

Təcrübə göstərir ki, bir çox hallarda müvafiq əmlaklar barədə məlumatlar vergi orqanlarının məlumat bazasında olmur və ya yanlış məlumatlara əsaslanır. Bu da vergilərin hesablanmasında təhriflərə səbəb olur. Federal Vergi Xidmətinin rəhbəri Mixail Mişustin bildirib ki, vergi orqanları məlumatları müxtəlif orqanlardan alır, bu səbəbdən də informasiya çox zaman qeyri-dəqiq ola bilər.

krossvord

Yuxarıdan aşağı:

1. Türk və altay mifologiyasında şər tanrısı (xan);
2. Mədəni və maddi dəyər kəsb edən, gündəlik həyatda az rast gəlinən, köhnə əşyaları xarakterizə edən abstrakt bədii-tarixi termin;
3. Yazıçı, publisist, tərçüməçinin adı (1927-1985);
4. Qitələrdən biri;
5. Mineral;
6. İncəsənət xadimlərinə ehtiram ifadə edən müraciət forması;
9. İnternet brauzeri;
11. Beynəlxalq Əmək Təşkilatı;
13. Bakıda şəhər tipli qəsəbə;
14. Öndə gedən, qabaqcıl;
15. Subektivatorial qur-

şaqda ot örtüyünə və seyrək ağac və kollarla malik geniş ərazi;
- 17. Üç (rusca);
- 18. İxtisasını artırmaq üçün tibb obyektlərinə müəyyən müddətə ezam edilmiş həkim;
- 21. Düşmə, əks tərəf, eyni yerə iddialı;
- 22. Qırğız xalqının möhtəşəm sənət abidəsi (dastan);
- 23. Kimyəvi element.

Soldan sağa:

1. Bakıda qəsəbə;
5. Qırğızstanın pul vahidi;
7. Bir əşya, varlıq və hadisəyə məx-

sus əlamətin başqa bir əşya, varlıq və ya hadisə üzərinə köçürülməsi;
- 8. Portuqaliyada rayon;
- 10. İspaniyada şəhər və bələdiyyə;
- 12. Muzeydə nümayiş olunan əşya;
- 14. Zəhərleyici təsirə malik kütləvi qırğın silahı;
- 16. Malın qablaşdırma ilə birlikdə ümumi çəkisi;
- 19. Sualtı üzgü cihazı;
- 20. Bona vasitəsi ilə aktyorun xarici görünüşünün dəyişdirilməsi;
- 24. Fransız rəssamı, impressionizm cərəyanının yaradıcılarından biri (1840-1926);
- 25. Həndəsi fiqur;
- 26. ABŞ-ın 30 komandadan ibarət peşəkar basketbol liqası;
- 27. Musiqi aləti.

Qəzetimizin ötən nömrəsində getmiş krossvordun cavabları:

- Yuxarıdan aşağı:** 1. Babək; 2. Zakir; 3. Rəna; 4. Üzeyir (Hacıbəyov); 5. Xilafət - İslam dinində siyasi və hüquqi idarə üsulu; 6. Klarnet - Nəfəslı musiqi aləti. Simfonik orkestrin tərkibinə daxil olan əsas alətlərdən biri; 9. Orden; 11. ÜDM; 13. Domra; 14. Almanax; 15. Auditor; 17. Era; 18. Ftoid; 21. Tvist; 22. Plaun; 23. Anji.
- Soldan sağa:** 1. Bazardüzü; 5. Xok; 7. Bukingem; 8. Alma; 10. Kürd; 12. Mikrofon; 14. Amazon; 16. Septet; 19. Moderato; 20. Etap; 24. Nitq; 25. Fransızca; 26. Xor; 27. Badminton.

idman

European Junior Wrestling Championship
02-07.07.2013
Skopje, Macedonia

Azərbaycan güləşçilərinin Avropa çempionatında möhtəşəm çıxışı

Gənc pəhləvanlarımız sərbəst güləş üzrə qitə çempionu oldular

İyulun 7-də Makedoniyanın Skopye şəhərində gənclər arasında güləş üzrə Avropa çempionatı başa çatmışdır.

Çempionatın ilk günündə 50, 60, 74 və 96 kiloqram çəki dərəcələrində gənc yunan-Roma güləşçiləri mübarizə aparmışlar.

Finala qədər bütün rəqiblərini məğlub edən güləşçimiz Elman Muxtarov (60 kq) qızıl medal uğrunda Rusiya təmsilçisi Artur Süleymanova uduzaraq gümüş medalla kifayətlənmişdir. 50 kiloqram çəki dərəcəsinə mübarizə aparən Ramiz Məmmədov isə bürünc medala sahib olmuşdur.

Çempionatın ikinci günündə 55, 66, 84 və 120 kq çəki dərəcəsinə yunan-Roma güləşçiləri mübarizə aparmışlar. Yarışa 1/8 final mərhələsindən başlayan həmyerlimiz Sakit Quliyevin (55 kq) ilk rəqibi polşalı Przemislav Piatek olmuşdur. Rəqibinə heç bir şans vermədən olmuşdur. Finalda Moldova güləşçisi Aleksandru Biciuni məğlub edən pəhləvanımız Avropa çempionu adını qazanmışdır.

Ruhin Mikayılov (66 kq) və Orxan Nuriyev (84 kq) isə çempionatın bürünc medalına sahib olmuşlar. Ümumilikdə 1 qızıl, 1 gümüş

və 3 bürünc medal qazanan yunan-Roma güləşçilərimiz çempionatı uğurla başa vurmuş və komanda hesabında 52 xalla ikinci olmuşlar. Rusiya birinci, Gürcüstan isə üçüncü yeri tutmuşdur.

Çempionatın üçüncü günündə 44, 51, 59 və 67 kiloqram çəki dərəcəsinə qadın güləşçilər mübarizə aparmışlar. Milli komandamızın üzvü Patimat Baqomedova (51 kq) mübarizəyə 1/4 finaldan başlamışdır. Polşa təmsilçisi Paula Kozlovani məğlub edən güləşçimiz yarımfinalda ukraynalı Lilya Horishna üzərində inamlı qələbə qazanaraq finala vəsiqə qazanmışdır. Qızıl medal uğrunda mübarizədə Rusiya təmsilçisi Stalvira Orşuşa tam üstünlüklə qalib gələn P.Baqomedova Avropa çempionu

adını qazanmışdır.

Yarıqların dördüncü günündə 48, 55, 63 və 72 kiloqram çəki dərəcəsinə qadın güləşçilər mübarizə aparmışlar. 72 kiloqram çəki dərəcəsinə çıxış edən Səbirə Əliyeva mübarizəyə 1/4 finaldan qoşulmuşdur. Ukrayna təmsilçisi Lyudmila Tiçinani məğlub edən S.Əliyeva yarımfinalda Polşa güləşçisi Anna Urbanoviçlə görüşmüş və tam üstünlüklə qələbə qazanaraq finala yüksəlmişdir. Həlledici görüşdə güləşçimiz macarıstanlı Janet Nemeti məğlub edərək Avropa çempionu adını qazanmışdır.

Çempionatı 2 qızıl medalla başa vuran qadın güləşçilərimiz komanda hesabında 4-cü pillədə qərarlaşmışlar. Avropa çempionatının sonun-

cu günündə 55, 66, 84 və 120 kiloqram çəki dərəcələrində sərbəst güləşçilər döşək üzərinə çıxmışlar. 1/8 finaldan mübarizəyə başlayan həmyerlimiz Ruslan Surxayev (55 kq) Ukrayna güləşçisi Vitali Rudenkonu məğlub etmişdir. 1/4 finalda ermənistanlı Artak Hovannisyanla qarşılaşan təmsilçimiz bu dəfə də rəqibinə heç bir şans verməmiş və yarımfinala vəsiqə qazanmışdır. Polşa güləşçisi Tomazs Ogonovskini tam üstünlüklə məğlub edən R.Surxayev finalda Türkiyə güləşçisi Nebi Uzuna tam üstünlüklə qalib gələrək Avropa çempionu olmuşdur.

Daha bir güləşçimiz - Hacımurad Öməröv (66 kq) isə finala qədər irəliləməyə bəzi görüşlərdə Türkiyə idmançısı Selahaddin Kılıçsallayana uduzmuş və gümüş medalla kifayətlənmişdir.

120 kq çəki dərəcəsinə çıxış edən həmyerlimiz Əli Maqomedabirov yarımfinalda gürcüstanlı Geno Petriaşviliyə uduzsa da, bürünc medal uğrunda görüşdə erməni güləşçi Hamlet Abrahamyanı tam üstünlüklə məğlub edərək üçüncü yeri sahib olmuşdur.

Ümumilikdə 1 qızıl, 3 gümüş və 2 bürünc medal qazanan sərbəst güləşçilərimiz komanda hesabında 57 xalla Avropa birincisi olmuşlar. İkinci sırada Rusiya (53 xal), üçüncü sırada isə Türkiyə (52 xal) qərarlaşmışdır.

İdmançılarımız yarışa uğurla başladılar

Tataristanın paytaxtı Kazanda XXVII Dünya Universiadası davam edir. Yarışın ikinci günü Azərbaycan idmançıları üç medal qazanmışlar.

Cüdoçumuz Məmməd Əli Mehdiyev (81) bürünc medala sahib olmasından sonra ikinci medal kəmərləşmə güləşi yarışlarından gəlmişdir. Bu idman növündə ölkəmizi 52 kiloqram çəki dərəcəsinə təmsil edən Ülviyyə Kərimova gümüş medal qazanmışdır. O, yarımfinalda Qazaxıstan təmsilçisi Gülnar Yerbolovu məğlub etsə də, həlledici görüşdə Türkmənistan idmançısı Gülbadam Babamuratovaya uduzaraq yarışın ikinci yerdə təməllənmişdir.

Ağır atletika yığmamızın

üzü Kristina Yovu (58 kq) bürünc medala sahib olmasından sonra ikinci medal kəmərləşmə güləşi yarışlarından gəlmişdir. Bu idman növündə ölkəmizi 52 kiloqram çəki dərəcəsinə təmsil edən Ülviyyə Kərimova gümüş medal qazanmışdır. O, yarımfinalda Qazaxıstan təmsilçisi Gülnar Yerbolovu məğlub etsə də, həlledici görüşdə Türkmənistan idmançısı Gülbadam Babamuratovaya uduzaraq yarışın ikinci yerdə təməllənmişdir.

Toplamda 226 kiloqram (100 kq + 126 kq) nəticə göstərən Kristina Yovu ümumi sıralamada da ikinci olmuşdur.

Şəhriyar Məmmədyarov reytingini möhkəmlədir

Azərbaycan grossmeysteri Şəhriyar Məmmədyarov FİDE-nin Pekində keçirilən Qran-pri turnirinin beşinci mərhələsində ikinci qələbəsi sayəsində dünya üzrə cari reytingdə onuncu yerdə öz mövqeyini möhkəmlətməyə və doqquzuncu yerə yaxınlaşmışdır.

Hazırda onun aktivində 2770,2 xal var. Bu, reytingdə 11-ci yeri tutan Lenyer Dominqesin (Kuba, 2757) göstəricisindən 13 xal çox və 9-cu yeri tutan Veselin Topalovun nəticəsindən cəmi 0,9 xal azdır. Digər azərbaycanlı grossmeyster Teymur Rəcəbov isə 2733 xal ilə 21-ci yerdədir.

mozaika

Günəş işığı və uşaqlar

sağlam həyat tərzi

Körpələrin necə gəldi günəş şüalarının təsirinə məruz qalması çox zərərliyə bilər. Buna görə də valideynlər uşaqlarının necə və nə qədər günəş vannası qəbul etmələrini bilməlidirlər. Günəş şüaları yanığı və gün vurnması kimi tanıdığımız təhlükəli vəziyyətlərə səbəb ola bilər. Günəş şüalarının təsiri dəridə qızarma, suluqlar əmələ gəlir, qaşınır və ağrıqlar olur. Bu hal get-gedə ürək bulanması, ürək getməsi, yüksək hərarət, qusma və hətta həyatı təhlükəyə də səbəb ola bilər. Bu təhlükə körpələr üçün daha da böyükdür. Belə vəziyyətdə dərhal həkimə müraciət etmək lazımdır. Günəş yanığı bəzi hallarda dəri xərçəngi yaradır.

Uşaqları günəşdən qorumaq üçün nə edə bilərsiniz:

- Saat 11.00-16.00 arasında uşaqlar kölgədə olmalıdır. Günəş vannaları ya səhər saat 11-dək, ya da axşam qəbul edilməlidir.
- Günəş şüaları altında olma müddəti körpələr üçün 10 dəqiqə, böyük uşaqlar üçün 20 dəqiqəni keçməməlidir.
- Uşağın başına nazik yay papağı qoymaq və münasib günəş eynəyindən istifadə etmək məsləhətdir.
- Dəniz, qum və betondan əks olunan şüalar da yanığa səbəb ola biləcəyi üçün uşaq geniş çətin altında və ya tam kölgədə olmalıdır.

- Tutqun havalarda ultrabənövşəyi şüalar buludlardan keçərək yanığı yarada bilər, buna görə də günorta saatlarında hava buludlu olsa da, uşaq açıq havada uzun müddət qalmamalıdır.
- Yay vaxtı uşaqların geyimləri sıx toxunuşlu pambıq materialdan olmalıdır. Məsələn parçalardan keçən günəş şüaları yanığı yaradır. Yaş geyimlər günəş şüalarını tez keçirdiyinə görə uşağın dənizə, hovuzla yaşı paltarında girməsinə yol vermək olmaz.
- Uşaqlar üçün xüsusi kremlərdən istifadə olunmalıdır.

Ağcaqanad sancması onu əlil arabasına məhkum etdi

tam ciddi

23 yaşlı Nataşa Porter uzunmüddətli məzuniyyət götürərkən bu tətilin faciə ilə nəticələnməyini ağına belə gətirməzdi. Bir gün o, bədənində ağcaqanad sancmasının yerini görür, lakin əhəmiyyət vermür və ekskursiyasına davam edir. Bir müddət sonra qızın halı pisləşməyə başlayır. Əvvəlcə bir barmağının, bir azdan isə ümumiyyətlə əlinin tamamilə hissini itirir.

«Sözün doğrusu, hər iki əlimi müstəqil şəkildə qaldıra bilmədikdə təşviş düşdüm, - deyər tələbə qız bildirir. - Həkimlərdən heç biri mənim əl-ayaqlarımın hissini itirməsinin səbəblərini tapa bilmirdilər».

Nataşanın sözlərinə görə, bir müddət sonra o, ümumiyyətlə bədənini idarə edə bilmir. Məlum olur ki, onun iflic olmasının səbəbi «Giyena Bare» sindromudur. Bu xəstəlik simmetrik əzələ zəifliyi ilə xarakterizə edilir. Xəstəliyin ötürücüsü isə adi ağcaqanad sancması olub.

«Mənə ancaq öz taleyimlə barışmaq qalmışdı, -Porter deyir. - Özümü tam köməksiz hiss edirdim. Hər gün sual verirdim ki, niyə bu zülm məhz mən düşərmişəm?».

Həkimlər onun ağır xəstəlikdən ölə biləcəyini demişdilər. Lakin dörd aylıq intensiv müalicədən sonra qız özünə gəlməyə başlayıb. Hazırda sağalmağa doğru gedir. Nataşa səhhəti düzəldikdən sonra Everesti fəth edəcəyini deyir.

Elektron poçtdakı məktublar avtomatik silinəcək

texnologiya

AT&T şirkətinin təklif etdiyi texnologiya sayəsində poçt sahibinin ünvanına gələn məktublar o, şəbəkədə olduğu zaman e-mailə daxil olur və oxucunun istəyindən asılı olmayaraq, müəyyən edilmiş vaxt ərzində silinir.

E-poçtda silinmiş məktubların yenidən surətini çıxarmaq, saxlamaq və ünvanlandırmaq mümkün olsa da, poçt sahibinin istəyi ilə bütün məktublar vaxtı gəldikdə ləğv edilir. Bu texnologiya elektron məktub mesajlarının öz-özünə silinməsinə təmin etmək üçün metod, sistem və aparatlar adlandırılır.

Yeni texnologiya bu cür məlumatlarla işləyən nəzarət

email-serverlər sistemini təsvir edir. Əlbəttə, adi serverdə məktub özünü ləğv etmə imkanından məhrum ediləcək. AT&T şirkətindən bildirilə ki, sistemin real istifadəsində hələ bəzi boşluqlar olsa da, ümumi konsepsiya faydalı və maraqlıdır.

Şirkətin patent almaq üçün verdiyi sorğuda deyilir ki, yeni sistem poçt sahibinə ötürülən məlumatlar digər serverə keçdikdən sonra nəzarəti saxlamağa imkan verir, bundan başqa, sistem potensial məlumat oğrularının işini çətinləşdirir. Onun əsas üstünlüyü isə məktublarnın məsafədən silinməsidir. Poçt sahibi dəqiq silmə vaxtı müəyyən edə bilər və bu halda məktub müəyyən edilmiş müddət ərzində oxunmasa belə, silinir.

Şəmkir qalası

dayarlarımız

Xarabalıqları indiki Şəmkir şəhəri yaxınlığında yerləşən qalanın antik dövrdə tikildiyi güman olunur. O, Böyük İpək yolu üzərində yerləşən Şəmkir şəhərini kənar basqınlardan qorumaq üçün tikilib. Son dövrlərdə aparılan arxeoloji qazıntılar zamanı burada Əhəmənilər dövləti dövrünə aid sərəy aşkarlanıb. Qalada arxeoloji tədqiqatlar hələ davam etdirilir. Şəmkirçayın sahilində, dəmir yolundan 600 metr cənubda yerləşən bu abidənin qala divarlarının, xüsusilə qərb və cənub divarlarının qalıqlarının hündürülyü bəzi yerlərdə

(iç qalanın) xarabalıqları daha yaxşı mühafizə olunmuşdur. Narınqala möhkəm qala divarları və xəndəklə qorunmuşdur. Qala divarları Arran memarlıq məktəbi üçün səciyyəvi olan bişmiş kərpic, çaydaşı və yerli ağ və göy daşlardan əhəngli məhlulla kombine edilmiş hörgü ilə ucaldılmışdır. Narınqalanın daxilində bişmiş kərpicdən inşa olunmuş tikililərin qalıqları nəzərə çarpır. Şəhristanın ərazisi mütəmadi olaraq şumlanaraq əkin üçün istifadə olunduğundan, burada mikroyeşil pozulmuşdur. Onun ərazisində yerüstü inşaat materialları və

me marlıq hissələri nə tez tə-

rılmış qazıntı abidənin bu sahəsində mədəni təbəqə yatağının qalınlığının 2,2 metr təşkil etdiyini göstərir. Narınqalada aparılmış arxeoloji qazıntıların nəticələri də maraqlı olmuşdur. Tədqiqatlar narınqalanın içərisində iki mədəni təbəqənin olduğunu göstərmişdir. Üst təbəqə müasir dövrümüzdə yaxın zamana aiddir: XVIII-XIX əsrlərin yadırgarıdır. Ondən altıda isə qalınlığı 4 metrə çatan IX-XIII əsrlərə aid mədəni təbəqə yerləşir. Bu təbəqədə istehkam qalıqları, təsərrüfat təyinatlı tikililər, tündir və ocaqlar, təsərrüfat və məişət quyuları, bişmiş kərpicdən hörlümlüş qurğu, kürəbənd üsulu ilə düzəldilmiş kanal-

4 metrə çatır. Divarlarda şəhər darvazalarının yeri aydın müşahidə olunur. Qala divarları çaydaşı, bişmiş kərpic və yerli ağ daşdan inşa edilmişdir. Şəmkirçayın yatağında çoxaşırmılı körpünün də yadigarları qalmaqdadır. Şəmkirçayın sahilində yerləşən, 1 hektardan artıq sahəni tutan Narınqalanın

sadıf olunur. Şəhər memarlığında çaydaşı, yerli puç, ağ daş və bişmiş kərpicdən geniş istifadə olunduğunu söyləmək olar. Şəhristanın ərazisində istehsal qalıqlarına, ilk növbədə, dulusçuluq və dəmirçiliklə bağlı tullantılara, çıxarlara rast gəlinir. Şəhristanda 16 kv.m sahədə yoxlama üçün apa-

zasiya xətti aşkarlanaraq tədqiq edilmişdir. Orta əsr təbəqəsindən əldə olunmuş tapıntılar dəmir əmək alətləri və silah nümunələrindən, inşaat materialları və məişət əşyalarından, şirli və şirsiz saxsı qab nümunələrindən, metal və şüşə məmulatdan, bəzək əşyalarından, siklərdən ibarətdir.

Müdrüklər deyib ki...

«İşıq saça bilmirsənsə, heç olmasa, işığın qabağını kəsmə».

Lev Tolstoy (1828-1910)

